

DE
LOCIS QUIBUSDAM AESCHYLI LACUNOSIS
AUT
VERSUUM TRANSPOSITIONE SANANDIS
SCRIPSIT
ET
IN CONSESSU CLASSIS I. DIE IV. JULII ANNI MDCCCXLVI
EXHIBUIT
FRIDERICUS THIRSCH.

DE
**LOCIS QUIBUSDAM AESCHYLI LACUNOSIS
AUT VERSUUM TRANSPOSITIONE SANANDIS**

SCRIPSIT

ET

IN CONSESSU CLASSIS I. DIE IV. JULII ANNI MDCCCXLVI

EXHIBUIT

FRIDERICUS THIERSCH.

Nota res est, multa inveniri in Aeschyli tragoediis, quae loco suo mota sensum conturbent atque confundant, multa etiam, quae lacunosa sint, et inter quae integrae sententiae aut versus continui interciderint. Horum insigne exemplum oratio praebet Minervae ad finem Eumenidum, decem versibus constans, v. 975—85, quam duodeviginti constitisse docemur scholio metrico: *Αἰνῶ δὲ μὴ θοῦς· ἑτέρα περίοδος ἐν ἐκθέσει τοῦ δράματος· οἱ δὲ στίχοι εἰσὶν ἰαμβικοί, τρίμετροι, ἀκατάληκτοι ἢ*. Non defuere critici, qui lacunas hujus orationis investigarent, et sententiam eorum, quae interciderunt, explicare niterentur, e quorum numero G. Hermannus et Schoemannus prae ceteris nominandi sunt. Versus ipsos Graecos sistere nemo, quantum sciam, ausus est; id nos tentavimus, non quod putaremus, in tali re quemquam poëtae mentem et dictionem consequi posse, sed imitati rationem statuariorum, qui signa capite brachiis aut pedibus carentia ita reficere student, ut corpus integrum appareat. Ne hi

quidem credunt se reficere posse, quae interciderint, quippe persuasi, veterum statnariorum artem et diligentiam tantam fuisse, ut a novellis artificibus nulla ratione prorsus attingi possint, laudantur vero, si tamen ea praestiterint, quae totius operis numeros et harmoniam aliquo modo restituant corpusque ipsum eatenus restarent, ut cum quadam voluptate conspici possit, neque defectus integrarum partium nimium contemplantium oculos offendat. Eadem de causa nostram quoque operam in Aeschylo restaurando aut commendatam aut excusatam esse volumus. Locus ita se habet inde a versu 975:

*Αἰνῶ δὲ μύθους τῶνδε τῶν κατευγμάτων,
 Πέμπω τε φέγγη λαμπάδων σελασφόρων
 Εἰς τοὺς ἔνερθε καὶ κάτω χθονὸς τόπους
 Ἐννὴν προσπόλοισιν, αἶτε φρουροῦσιν βρέτας
 Τοῦμὸν δικαίως· ὄμμα γὰρ πάσης χθονὸς
 Θησῆδος ἐξίκοιτ' ἄν, εὐκλεῆς λόχος
 Παίδων, γυναικῶν καὶ στόλος πρεσβυτῶν
 Φοινικοβάπτοις ἐνδυτοῖς ἐσθήμασι.
 Τιμᾶτε καὶ τὸ φέγγος ὀρμάσθω πυρὸς,
 Ὅπως ἂν εὐφρων ἦδ' ὀμίλια χθονὸς
 Τὸ λοιπὸν εὐάνδροισι συμφοραῖς πρέπη.*

v. 975—985.

v. 975. *Αἰνῶ δὲ μύθους τῶνδε τῶν κατευγμάτων κ. τ. λ.*

Quae in anapaestis postremis breviter indicaverat dea de pompa Furiarum exornanda, haec jam uberius persequitur, ab animo Furiarum laudando orsa. Sed offendit particula δὲ, quae initio orationis locum non habet. Negat quidem Wellauerns, hoc usui Graeco repugnare, sed alius generis exempla sunt, ad quae provocat, ut Aristoph. Acharn. 514. Ἐγὼ δὲ μισῶ μὲν Λακεδαιμονίους σφόδρα in media Dicaeopolis oratione positum, item Ecclesiaz. 173. Ἐμοὶ

δ' ἴσον μὲν τῆςδε τῆς χώρας μέτα, et v. 759. (728 ed. J. Bekk. Lond.) Ἐγὼ δ' ἔν' εἰς ἀγοράν γε τὰ σκεύη φέρω, in quo loco vir, qui loquitur, ipse quid facere velit, opponit ei, quae antea socius de se indicaverat: ἐγὼ σοὶ παρακολουθῶ πλησίον, et ejusdem indolis sunt, quae ab Erfurdio ad Soph. Antig. 1181 ed. min. et Elsmlejo ad Eurip. Heracl. p. 986 tractantur. Accedit, quod sequens versus, nisi aliud quidquam processit, male priori junctus est. Nam sententiae in utroque versu inclusae ita comparatae sunt, ut per μὲν et δὲ necti debeant: αἰνῶ μὲν μύθους, πέμψω δὲ φέγγη, vel suppresso μὲν per simplicem particulam δέ. Frustra igitur laboravit Pearsonius, qui αἰνῶ γε, Hermannus, qui αἰνῶ τε proposuit, et ulterius progressus Joh. Franzius, qui H. L. Abrensiū secutus αἰνῶ δὲ μισθούς in textu posuit, quod vertit: lubenter mercedem do pro tali benedictium voto (Ich gebe gern den Lohn zu solchem Segenswunsch), quam mercedem dein in facibus accensis quaerere, i. e. ad rem minimam reducere necesse est. Non meliora Wieselerus, qui αἰνῶ σε μύθους proposuit. Cum vero in praecedentibus non vota tantum fecisset Furia, sed animum quoque Atheniensibus benevolum declarasset, probabile est, ad utrumque respexisse Minervam in responsione, et excidisse versum, qui de mente Furiarum propitia ageret, fere hunc:

Στέργω τὸ σὸν φρόνημα πρόσφορον πόλει,
Αἰνῶ δὲ μύθους . . .

Πρόσφορον elegi ob sententiam praecedentem: οὔτι μέμψεσθε συμφορὰς βίον. Est enim πρόσφορον, quod utile est et salutare alicui contingit, Pind. Nem. IX, 7.: ἐπέων καύχαις αἰοιδὰ πρόσφορος, rebus cum gloria gestis, seu de quibus gloriari possis, carmen salutare est. Ac μὲν quidem, ad quod δὲ pertinet, in tali nexu omitti posse, res est notissima. Cum vero verba αἰνῶ δὲ κ. τ. λ. sententiam a verbis στέργω τὸ σὸν φρόνημα inchoatam absolvant, recte jam sequentia simplici copula his nectuntur.

Sed haec ipsa v. 976—78, *πέμψω τε φέγγη — βρέτας τοῦμὸν δικαίως*, diverso modo lecta et intellecta sunt. M. Ven. 1. Farn. Guelph. Aug. A. R. *φέγγει. φέγγη* Flor. Turn. Vict., item collator Vict., qui margini editionis Robertellianae e P. Victorii bibliotheca in nostram translatae ad voces *πέμψω τι* (ita R.) *φέγγει* adscripsit *φέγγη*, sed vocem obduxit; unde patet, eum in codice suo primo ob-
tutu *φέγγη* vidisse, sed accuratius inspecta vocula *φέγγει* distinxisse, et sunt sane ductus simillimi. — *φέγγει* qui probant, Fritzschi, Wieselerus, Joh. Franzins, idem esse hoc statuunt ac *ἐπὶ φέγγους*, et intelligunt *ὑμᾶς*, utrumque ut non insolitum, ita durum. Nec opus, a naturali et simplici structura *πέμψω τε φέγγη ξὺν προσπόλοισι* recedere. Non enim, quae Wieseleri sententia est, de igne sacro sermo est, quem praeferant ministrae Palladis, sed lux taedarum *φέγγη* vel *φέγγος λαμπάδων σελασφόρων* eadem est, quae antea dicta *φῶς ἱερὸν τῶνδε προπομπῶν*. Poeta autem, qui hanc lucem antea generaliter vocabulo *φῶς ἱερὸν* nominaverat, nunc quidem utpote loco commodo eam accuratius describit, taedarum splendentium lumina appellans, ut doceat, quo usu illa lux futura sit. Facit additis verbis *εἰς τοὺς ἔνερθε καὶ κάτω χθονὸς τόπους*. Mittuntur enim faces, ut Furiis et pompae in istarum speluncarum tenebris praeluceant. Neque poteris lucem taedarum et famulas deae ita nectere cum Wieselero, cui multa incommoda in hoc loco acciderunt, ut mulierculas cogites illa lumina quaecunque fuerint portasse. Sunt enim *φέγγη*, sen si Wieselerum sequeris, est *φέγγος ξὺν προσπόλοισι*, non vero *πρόσπολοι* sunt *ξὺν φέγγει*. Distinguendi igitur sunt qui taedas portant a famularum ministeriis. Loca autem, ad quae deducuntur Furiae, antea v. 772. *ἔδρας τε καὶ κευθμῶνας ἐνδίκους χθονὸς* dixerat et l. l. *τοὺς ἔνερθε καὶ κάτω χθονὸς τόπους*, quibus inferri taedae debeant. Sunt igitur specus tenebris pleni. Notum autem, infra arcem prope Areopagum *χάσμα* hiasse et aedes Furiarum fuisse constitutas, nec dubium, quin aedes sacrae eodem situ exstructae fuerint. Paus. I, c. 38. *Πληστον δὲ (Ἀρείου πάγου) ἱερὸν θεῶν ἐστίν, ὃς καλοῦσιν Ἀθηναῖοι Σεμνάς,*

Ἡσίοδος δὲ Ἐρινὺς ἐν Θεογονίᾳ. Itaque credas, id agere Aeschylum, ut per *χάσμα* illud ad inferos descendant Furiae. Hoc ex vulgi persuasione factum esse ex Eurip. quoque Electra v. 1271 concludas: *πάγον παρ' αὐτὸν χάσμα δύσονται χθονός.*

Προσπόλους autem Minervae O. Møllerus, Wieselerus, alii ancillas deae dicatas credunt, i. e. *ἱεροδούλους*, quo jure equidem nescio. *Πρόσπολος* enim nonnisi ministrum significat, qui servus esse potest, sed eo ipso non est, quia hoc nomine dicitur. Occurrunt *πρόσπολοι* (al. *πρόπολοι*) de ministris Martis apud Aegyptios, Herod. II, 42, i. e. de viris ingennis. Nam apud Aegyptios templorum ministeria omnia a diversis sacerdotum ordinibus procurabantur. Nec putem, ancillas quamquam sacratas deae in publicis pompis conspici et circumduci solitas, inprimis illis, quibus flos omnis civitatis, quem deinceps dea evocat, interesse deberet. Accedit, quod ministerium earum, in custodia statuæ Minervae positum, jure ab iis fieri dicitur, *αἵτε φρουροῦσιν βρέτας τοῦ μὲν δικαίως.* Hoc ipsum enim ad officia legibus instituta, i. e. quae a liberis fierent, referri debet. Non enim sunt *λουτράδες*, quas Wieselerus commemorat, sed *custodes* Palladii illius sacratissimi et augustissimi, quod summa religione cultum in sanctuario Minervae Poliadis servabatur. Fuerunt igitur virgines liberae, illae nimirum, quae in templo illo habitabant, ad quas Erechthei filiarum i. e. regiarum virginum munus et officium devenerat, quarum imagines *καληφόρους* tecto Pandrosii suppositas etiam nunc inter templi illius aedes seu aedium reliquias conspicias. Ministerium autem, quod in pompa illa, quae paratur, praestare hae *πρόσπολοι Παλλάδος* debent, non erit ponendum in sacro igne ferendo, sed, qui mos erat virginum, in novis Furiarum sedibus augendis et decorandis. Huic igitur negotio cum propriae Furiis ministrae nondum essent constitutae, suas praebet Minerva e templo suo evocatas. Statuendum igitur, eas *πέμματα*, mel et corollas canistris por-

tasse, i. e. *κανηφόρους* fuisse, quales in pompa illa Phidiaca inter ceterarum muliercularum catervas praebent Parthenonis reliquiae.

His ita expositis patet, omnem hic pompae solemnioris apparatus ab ipsa dea institui, nec fingi haec tantummodo ita, ut extra scenam fieri cogitentur, quae Hermannii opinio fuit de hostiis; sed re vera in orchestram conspicienda introduci, ut ex ordine ante oculos spectatorum transeant. Itaque introducuntur *δαδούχοι* vel *προπομποὶ*, qui pompae ad specus tenebris obsitos tendenti praeluceant, non qui taedas eo conjiciant, ut credidisse videtur Wieselerus. Porro praesto sunt *ιερόπομποι*, hostias ducentes *Εὐμένισιν* immolandas, dum in specus ipsae delabuntur, item *κανηφόροι* ex ministerio Minervae accitae. Nec duces pompae desideres, siquidem verba v. 964. *Ἵμεῖς δ' ἡγεῖσθε, πολισσοῦχοι, παῖδες Κραναοῦ* ad Areopagiticos iudices referas, qui *τῆς πομπῆς ἡγεμόνες* esse jubentur.

Qui vero praeter *δαδούχους*, *ιεροπόμπους*, *κανηφόρους* et *ἡγεμόνας* accesserint ad pompam illam splendidiorē etiam efficiendam, in sequentibus demonstrat v. 979: *ὄμμα γὰρ πάσης χθονὸς Θησῆδος ἐξίκοιτ' ἄν*. O. Mullerus cum aliis haec vertit: „in conspectum praegrediatur omnis terrae Theseidos clara caterva.“

At vero *ὄμμα εἰσιχέσθαι* pro *εἰς ὄμμα* vel *ὀφθαλμοὺς εἰσιχέσθαι* non Graecum est, sed barbarum. *Ὅμμα* et *ὀφθαλμός* de eo, quod in quaque re praeclarum et splendidum est, dici notum est. Vers. 165: *ὄμμα γὰρ δόμων νομίζω δεσπότης παρουσίαν*; eundem dicit Choeph. 922: *ὀφθαλμὸν οἴκων*, et Pind. Olymp. II, 9 de Theronis majoribus: *ἱερὸν ἔσχον οἴκημα ποταμοῦ, Σικελίας τ' ἔσαν ὀφθαλμός*.

Junxit autem haec prioribus per causalem particulam, quia apparatus, quem indicat, documento est, deam eximii aliquid et splendidi instruere. Haec igitur, quae parant, in causa sunt, quare florem uni-

versi populi evocet ad pompam. Cum vero evocetur omne quod The-
 sei terra universa splendidum continet, ὄμμα πάσης χθονὸς Θησῆδος
 ἐξίκοιτ' ἄν, in sequentibus autem praeter pueros, mulieres et anicu-
 las nihil, quod ad pompam illam pertineat, commemoretur, acute per-
 spexit Hermannus, orationem Minervae hic quoque lacunosam esse
 et intercidisse virorum, juvenum, aliorum commemorationem. Frustra
 autem laboravit O. Müllerus, dum docere studet, non desiderari vi-
 rorum commemorationem in pompa cultui destinata, qui inprimis ad
 mulieres pertineret. Non enim de iis sermo est, ad quos ille cultus
 pertineat, sed de pompae instructione, cui flos civitatis *omnis* interesse
 jubetur, quicunque demum illi fuerint, quibus posteriori aevo sacro-
 rum illorum cura contigerit. Accedit, quod *ἱερόπομποι* Eumenidum
 ex universo Atheniensium populo lecti commemorantur. Pompam au-
 tem earum e viris et mulieribus lectissimis compositam fuisse demon-
 stratur loco Philonis (quod omn. prob. liber §. 20), quo Müllerus
 quoque usus fuit: Διό μοι δοκοῦσιν οἱ τῶν Ἑλλήνων ὀξυδερχέστατοι
 διάνοιαν Ἀθηναῖοι τὴν ἐπὶ ταῖς σεμναῖς θεαῖς πομπὴν ὅταν
 στέλλωσι, δοῦλον μηδένα προσλαμβάνειν τὸ παράπαν, ἀλλὰ δι' ἐλευ-
 θέρων ἕκαστα τῶν νενομισμένων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐπιτελεῖν,
 καὶ οὐχ οἷον ἂν τύχη, ἀλλὰ βίον ἐξηλωκότων ἀνεπλήρητον (qui igitur
 ὄμμα χθονὸς illud constituunt). ἐπεὶ καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐορτὴν πέμματα
 τῶν ἐφήβων οἱ δοκιμώτατοι σιτοποιοῦσι, πρὸς εὐδοξίας καὶ τιμῆς, ὅπερ
 ἔστι, τὴν ὑπερησῖαν θέμενοι. Addit Hermannus: „Num id (interfuisse
 nempe illis sacris viros) hoc ipso loco omiserit, in quo id minime
 praeteriri poterat, cum antea v. 818 rem per verba παρ' ἀνδρῶν καὶ
 γυναικείων στόλων accuratius indicasset? His ipsis verbis poeta re-
 futat, quae hoc loco O. Müllerus ad antiquitatem pro arbitrio effin-
 gendam statuerat.“ Juvabit autem, hic quoque pompam Phidiae Pana-
 thenaicam in auxilium vocare, cum dubium vix esse possit, eam ad
 exemplar uniuscujusque pompae splendidioris fuisse compositam, nec
 minoris magnificentiae institui voluisse deam hanc ipsam, quam cum
 insigni Furiarum honore meditatur. Itaque ex illorum quoque ana-

glyptorum analogia non minus, quam ex verbis conceptis patet, quinam populi florem constituent; sunt nimirum juvenes, viri robustiores, senes, sunt virgines cum pueris et mulieribus diversae aetatis. Inde supplementum statuere possis fere hoc:

ὄμμα γὰρ πάσης χθονὸς
Θησῆδος ἐξίκοιτ' ἄν, εὐκλεὲς λόχος
Ἀνδρῶν τελείων καὶ γερόντειον σέβας,
Λαμπρὸν δ' ἐφήβων ἄνθος, ἐν δὲ παρθένων,
Παίδων, γυναικῶν καὶ στόλος πρεσβυτίδων.

Στόλος πρεσβυτίδων dixit verbis ob metrum transpositis. Στόλος enim simul ad tres qui proxime praecedunt, genitivos pertinet.

v. 982, 83. Φοινικοβάπτοις ἐνδυτοῖς ἐσθήμασι

Τιμᾶτε καὶ τὸ φέγγος δομάσθω πυρός.

Haec quoque lacunosa esse perspexit Hermannus. Nam *τιμᾶτε* non habet, quo referatur. Furiarum enim mentio longius abest, quam ut hic repeti animo possint supplendo *αὐτάς*. Id igitur certum lacunae indicium. Quid vero exciderit, Hermannus ex parte demonstravit usus grammaticorum auxilio, a quibus docemur, Aeschylum in fabula, quae inscribitur *Eumenides*, retulisse, *Ἐρινίας* a Minerva placatas, et ob id ipsum *Εὐμενίδας* vocatas fuisse. Praecipuus ejus rei auctor scholiastes est, qui *ὑπόθεσιν Εὐμενίδων* scripsit: *Ὁρέστης*, inquit, *ἐν Δελφοῖς περιεχόμενος ὑπὸ τῶν Ἐρινύων βουλῇ Ἀπόλλωνος εἰς Ἀθήνας παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν τῆς Ἀθηνᾶς, ἧς βουλῇ νικήσας κατήλθεν εἰς Ἄργος. Τὰς δὲ Ἐρινίας πρᾶϊνας προσηγόρευσεν Εὐμενίδας*. In his *πρᾶϊνας* corruptum esse manifestum ex eo, quod auctore Aeschylo, quem sequitur scholiastes, non Orestes sed Minerva placavit Furias. Non igitur dubium, quin pro *πρᾶϊνας* scribi debeat *πρᾶϊνασα ἡ θεά*. Optimo autem jure contendit Hermannus, hoc

ipsum, quod refert scholiastes, Erinyas, posteaquam a Minerva placatae fuissent, i. e. in hac ipsa, de qua agitur, sceua, ab eadem dea Eumenidas fuisse dictas, non alio loco commodius fieri potuisse, quam hac in oratione, in qua omnia comprehendit et absolvit, quae ad honorem deabus illis habendis pertinent. Itaque haec fere in lacuna intercidisse statuit: „et deas, quae urbi non amplius infestas sed benevolas se praebent, in futurum ob hanc benevolentiam Eumenidas colite. Hoc Graecis verbis, et quantum nobis novellis hominibus datum est, Aeschylea oratione ita fere exprimas:

*Καὶ πρόσθεν οὖσας δυσμενεῖς, νῦν δ' εὐμενεῖς
Εὐμενίδας εἰς τὸν πάντ' ἐπωνύμους χρόνον
Τιμᾶτε.*

Hermannō successit Fritzsche's solertia, qui monuit, ne ea quidem, quae praecedunt, *φοινικοβάπτοις ἐνδυτοῖς ἐσθήμασι* — *τιμᾶτε* integra esse. „Minerva,“ inquit, „quae hucusque de futuro Eumenidum cultu breviter tantum et velut ἐν παρόργῳ locuta est, eam necessario jam orationem habere debet, qua cultus ille, quamquam concisis verbis, eodem modo instituitur, quo ante Areopagum instituerat. Postrema autem haec oratio Minervae in duas partes dirimitur, quarum in priore pompa jubetur, in altera cultus Eumenidum Athenis pro futuro tempore fundari debuit. Num vero cultus tanti momenti, cui ipsa Minerva tantum pretium tribuat, his siccis et in summa nudis, fere insipidis verbis juberi potest: „honorate eas purpureis vestibus?“ Haec acute et ingeniose dicta deinceps ulterius persequitur; sed sufficiunt ad consilium nostrum, quae attulimus. Notandum autem, verba ipsa *φοινικοβάπτοις ἐνδυτοῖς ἐσθήμασι*, de quibus agitur, leviter esse affecta. O. Müllerus, ut *ἐνδυτὰ ἐσθήματα* habeant, quo referantur, praecipientem facit Minervam, ut statuae Furiarum purpureis vestibus indueantur. Sed ipsa dictio vitiosa est. *Ἐνδυτὸς ἐσθήματι* quid sit omnes sciunt; *ἐνδυτὸν ἐσθήμα* non magis dici potuit, quam

tunica induta, pallium vestitum pro eo, qui tunica indutus, pallio vestitus est. Scribendum haud dubie *φοινικοβάπτοις ἐνδυτοὶ δ' ἐσθῆμασι*, et vitium traxit oratio ex eo, quod particula *δὲ* post secundam vocem rejecta erat. His jure addi potuit versus de sacrificiis, quem deesse perspexit Fritzschi, fere hic: *Δώροις ἑτέλοις εὐσεβοῦντες καὶ λιταῖς τιμᾶτε*.

Sed nondum integra evadit oratio, quippe cui et in fine desint, quae ad sensum explendum requirantur. Dicit progredi debere taedarum lucem, *καὶ τὸ φέγγος ὁρμάσθω πρὸς*, ut in posterum Eumenidum cum Attica terra societas, *ἥδ' ὁμιλία χθονὸς*, benevola se praebeat et conspicua sit (*πρέπη*) sorte viris prospera seu prosperis eventibus (*εὐάνδροισι συμφοραῖς*), i. e. talem prosperitatem praebeat. Hoc vero speret Minerva solo ardentium taedarum incessu effectum iri? Ni fallor, preces et compellationes accedere debebant, quibus animus dearum delectaretur, cumque hae ipsae in honorem dearum inchoentur, deinceps a pompa, apertum est, hanc ad eas canendas a dea fuisse excitatam.

Itaque verbis *τὸ φέγγος ὁρμάσθω πρὸς* addam versum: *προπομπὸν εὐφήμοισι σὺν προσεύγμασιν*. Jam versus, quos supplementi loco fecimus, si undecim illis, qui integri servati sunt, addas, duodeviginti jambicorum trimeticorum acatalecticorum efficitur numerus, quot se legisse testatur scholiastes metricus, primum a Fritzschio in auxilium vocatus, usus ille haud dubie manuscripto integro, et a Wieselero scite contra O. Mülleri suspensiones defensus. Ipsam vero orationem suppletam sub conspectu ponamus:

- 1 *Στέργω τὸ σὸν φρόνημα πρόσφορον πόλει,
Αἰνῶ δὲ μύθους τῶνδε τῶν κατευγμάτων,
Πέμπω τε φέγγη λαμπάδων σελασφόρων
Εἰς τοὺς ἔνερθε καὶ κάτω χθονὸς τόπους*

- 5 Ἐνν προσπόλοισιν, αἶτε φρουροῦσιν βρέτας
 Τοῦμὸν δικαίως· ὄμμα γὰρ πάσης χθονὸς
 Θησῆδος ἐξίκοιτ' ἄν, εὐκλεὲς λόχος
 Ἄνδρων τελείων καὶ γερόντειον σέβας,
 Λαμπρόν τ' ἐφήβων ἄνθος, ἐν δὲ παρθένων,
 10 Παίδων, γυναικῶν καὶ στόλος πρεσβυτῶν,
 Φοινηκοβάπτοις ἐνδυτοὶ ἐσθήμασι
 Δώροις ἐτείοις εὐσεβοῦντες καὶ λιταῖς
 Τὰς πρόσθεν οὔσας δυσμενεῖς, νῦν δ' εὐμενεῖς
 Εὐμενίδας εἰς τὸν πάντ' ἐπωνύμους χρόνον
 15 Τιμᾶτε· καὶ τὸ φέγγος ὁρμάσθω πυρὸς
 Προπομπὸν εὐφήμοισι σὺν προσεύγμασιν,
 Ὅπως ἄν εὐφρων ἦδ' ὁμιλία χθονὸς
 Τὸ λοιπὸν εὐάνδροισι συμφοραῖς πρέπη.

His subjungamus quae ad finem fabulae propompi canentes introducuntur, non illa quidem lacunosa, nisi in singulis vocibus seu vocum formis, sed ita tamen comparata, ut critici operam etiamnum requirant.

Insunt preces et enphemiae Atheniensium, quibus Eumenides ad sedem destinatae prosequuntur, quas multis modis corruptas primus Hermannus arte Aeschilo digna disposuit et in plurimis egregie persanavit.

Distinxit autem inter ea, quae comitum chorus seu potius plurium chororum concentus pronunciat, et acclamationes, quae interponuntur ita, ut illa duas strophas et antistrophas minores efficiant, acclamationes autem seu ὁλολυγμοὶ duobus versibus strophicis et antistrophicis compositae illis interponantur.

v. 986 — 99.

*Βᾶτε δόμῳ, μεγάλοι φιλότιμοι —
Ὀλολύξατε νῦν ἐπὶ μολπαῖς.*

Initio βᾶτ' ἐν δόμῳ Med. βᾶτ' ἐν δόμῳ absque iota Reg. L. Flor. Ven. 1. Ald. Guelph. Aug. Emendatius βᾶτ' ἐν δόμῳ Rob. βᾶτ' ἐκ δόμων T. V., et is quidem cum glossa μεγάλοι φιλότιμοι· αἱ προπομπαί. Aperte vitiosa ἐν δόμῳ et ἐκ δόμων. Non enim in aedibus sunt, neque ex aedibus progredi possunt, sed excitantur, ut in aedes suas aheant. Hinc Wellauerns βᾶτε δόμῳ, Lingwood βᾶτε δόμοι, neutrum bene, quia motus ad locum indicandus. Itaque βᾶτε δόμον scribendum, quod in archetypo codice, in quo aperte ΔΟΜΟΙ erat, levi vitio corruptum fuit. Βῆναι δόμον dictum est ut Homericā δῦναι δόμον, ἰκάνειν, ἐλθεῖν δόμον, similia Il. γ, 421, ζ, 370, υ, 336. Od. η, 22, 46, π, 335, ψ, 314. Porro μεγάλοι dici possunt, non item φιλότιμοι, nec quidquam de Eumenidum φιλοτιμία actum. Itaque suspicor scriptum fuisse: μεγάλας ἐρίτιμοι Νυκτὸς παῖδες ἄπαιδες μεγάλας ad Νυκτὸς translato. Ἄπαιδας dici putat Hermannus, quae non sint παῖδες; haec tamen appellatio rationem nullam haberet, quod de contrario nemo necogitare quidem potuit. Ἄπαιδες usu solemni sunt, quibus nulla soboles. Suam ipsae sortem utpote ab omnium deorum et hominum communione alienam descripserunt v. 330: οὐδέ τις ἐστὶ συνδαίτωρ μετάκοινος κ. τ. λ.

Ἵπ' εὐθύφρονι πομπᾷ. Εὐθύφρων qui recta et justa meditatur. Hanc vulgatam lectionem, quam Aug. quoque praebet, Dindorfius in εὐφρονι mutavit, ut metro prospiceret, et fieri potuit, ut ex versu 992, qui εὐθύφρονες habet, vox huc transferretur.

Hac prima strophā finita succinit pompa εὐφραμεῖτε δέ, χωρεῖτε, quae postrema vox egregie ab Hermanno emendata est χωρεῖται scri-

bente, terrae incolae scil. universi, quibus πανδαμει in antistrophā substituitur.

989. Γᾶς ὑπὸ κεύθεσιν κ. τ. λ. Haec verba orationem acclamatione vulgi interruptam continuant, sed corrupta sunt inde a vocibus καὶ τιμαῖς. Consentunt Codd. et Edd. in καὶ τιμαῖς καὶ θυσίαις, quibus priorem particulam exemit Hermannus metri caussa. Dein περισέπται τύχαι τε M. Reg. I. Suppresso utroque iota περισέπται τύχα τε Ven. 1. περισέπτα τύχα τε Flor. Farn. Rob. utroque iota subscripto. Περισέπτᾱ τύχαι τε Aug. punctis super α positis dubiam scripturam notans. Neque hoc Hermannī attentionem fugit, quamquam codicem, qui id exhibeat, non nomine designat. Περίσεπται τύχαι τε Guelph. Περί σεπτᾱ, τύχας τε Ald. — Πε-ρίσεπται, τύχαις τε T., et hic inciso ante τύχαις posito, quod ex jota praecedentis syllabae ortum crediderim. — Πε-ρίσεπται, τύχα τε Vict. Non minor est conjecturarum numerus, quas hic recensere non opus, cum haud dubie verum sit, quod Mnsgraviī ingenio debetur: περισέπται τυχοῦσαι, quibus constructio βᾶτε δόμον . . . γᾶς ὑπὸ κεύθεσι τιμαῖς καὶ θυσίαις περισέπται τυχοῦσαι absolvitur, suntque ob hoc ipsum antea ἐρίτιμοι nominatae. Consecutae igitur sunt περισέπται i. e. maximam venerationem ab Atheniensibus, quae et honoribus et sacrificiis consistit.

v. 991. Ἰλαιο δὲ καὶ εὐθύφρονες γῆ κ. τ. λ.

Ut versuum antistrophicorum aequalitatem efficeret, Hermannus in primo τᾶδ' post καὶ, in secundo σὺν addidit post σεμναί, et tertio scripsit λάμπα pro λαμπάδι. Istud tamen σὺν extra sensus necessitatem adderetur, quamquam ferri possit intellecto αὐτῇ post τερόμεναι. Praestabit καὶ addere, quod post σεμναί facile obliterari potuit et cum Ἰλαιο δὲ καὶ εὐθύφρονες δεῦρ' ἴτε commode jungitur. Λαμπάδι, cui in antistrophico respondet οὕτω, Joh. Franzius defendit, provocans ad Agamn. 110 (Well.), in quo tamen ξύμφρονα ταγὰν in

antistr. v. 127 πάντα δὲ πύργων oppositum habet, et Suppl. 538, cujus loci metrum in antistr. v. 555 corruptum est. Sed dubitatum de significatione. Λάμπη enim injecto μ ex λάπη ortum videtur, et ἀνήλιος λάμπα de situ et Into inferno Eumen. 365: Λάχη θεῶν διχοστατοῦντ' ἀνηλίω λάμπα δυσοδοπαίπαλα. Itaque Schoemannus πεύχα proposuit, cujus glossa λαμπάδι fuerit. Optime autem factum a Boissonade, viro docto et ingenioso, quod in v. τερόμεναι. καθ' ὁδόν δ' sublato inciso scripsit τερόμεναι καθ' ὁδόν. Nam postremae voces a seq. versu ὀλολύξατε νῦν ἐπὶ μολπαῖς separari debent, qui seorsum ponitur ut strophicus. Lectio igitur erit:

Ἴλαοι δὲ καὶ τᾷδ' εὐθύφρονες γᾶ
Δεῦρ' ἴτε, σεμναί, καὶ πυριδάπτω
Πεύχα τερόμεναι καθ' ὁδόν.

Ceterum in primo versu metrum dactylicum requirit Joh. Franzius, quod in reliquis obtinet, nec tamen rhythmum — — — ~ — — a loco alienum putans, cujus gravitate dochmiaca volubile illud dactylicum bene temperatur. In ἐπιφωνήματι voces ἐπὶ μολπαῖς significant *ad cantus*, quia comitibus peraguntur, nec de eo dubitare debui Wieselerus, qui ἐπὶ μολπαῖς pro μολπηδόν dictum putat, abusus Pers. 380 κέλαδος μολπηδόν εὐφήμησεν. Nam ὀλολυγμός, ut fit hoc loco, ubique seorsum a rebus, quae simul aguntur, dicuntur aut canuntur, diversus est, utque apud Homerum Nestoris uxor et filiae, dum hostia caeditur, ὀλολυγμόν tollunt Od. γ, 450 λῦσεν δὲ βοὸς μένος· αἱ δ' ὀλόλυξαν θυγατέρες κ. τ. λ., ita hoc idem ad dithyrambos fit, dum canuntur ab Horis in Callim. Epigr., quod ipse Wieselerus affert: Πολλάκι δὴ φυλῆς Ἀχαιωντίδος ἐν χοροῖσιν ὦραι ἀνωλόλυξαν χισσοφόροις ἐπὶ διθυράμβοις αἱ Διονυσιάδες, nec dubitandum, quin nostro in carmine ὀλολυγμός fiat a mulierum catervis, μολπαὶ autem i. e. strophae et antistrophae a viris canantur.

Vexatissimus est qui sequitur primus antistrophae versus 996, cujus prima pars: *Σπονδαὶ δ' ἐς τὸ πᾶν* sine lectionis diversitate tradita est, contra in posteriore *ἐνδαιδες οἶκων* M., Aug. et Vict. cum gl. *ἐνδαιδες οἶκων· μετὰ λαμπάδων*. Idem distractis vocibus Ald. *ἐνδαι δ' ἐς οἶκων* (non *ἐνδαιδ'*, ut Joh. Franzius ex ea et Guelph. refert), nec aliter Turn., quem praeteriit Joh. Franzius. Subscripto iota Rob. *ἐνδαδες οἶκων*, non *ἐνδαδες*, quod Joh. Franzius affert, ni fallor, typographi errore; nam lectionem iota carentem *ἐνδαδες οἶκων* separatim notavit e cod. Flor. Ven. 1. Farn. Multae hinc editorum conjecturae, quas praetereo, quia omnes eodem vitio laborant. Sensus enim versus non constituunt, qui verbo caret; futurum autem *ἔσονται*, quod sane requiritur, non poterat omitti in tali nexu. Hinc versus ita erit constituendus, ut praecedentem orationem *ὀλολυγμῶ* interruptam continuet, ut factum vidimus bis jam in prioribus. Cum vero *πυριδάπτω πεύκῃ τερπόμεναι* praecedat, scrib. erit *σπονδαῖς δ' ἐς τὸ πᾶν ἐνδάδεσιν οἶκων*. Scio legitimam formam esse *ἐνδάδεσσι*, quam in lyricis adhibere Attico quoque permissum poetae; sed *ἐνδάδεσι* analogiam sequitur similitum: *ἀνάκτεσι*, *χείρεσι*, *οἴεσι*, quas ne Aristarchea quidem severitas ex Homericis prorsus extirpare potuit. Cf. nos in gramm. maj. §. 187 n. 11 p. 494 ed. tert.

In strophā autem hortatur Eumenidas, ut praesente *λαμπάδη-φορῇ* delectentur, in antistrophā, ut delectentur libationibus, quas ad faces accensas eis omni tempore (*ἐς τὸ πᾶν*) oblatum iri promittit.

Jam commode subnexa est clausula: *Παλλάδος ἀστοῖσι Ζεὺς παντόπτας. Οὕτω μοῖρα τε συγκατέβα*. Ita MSS. et Rob. Viam emendandi monstrant A. T. V. *πανόπτας* exhibentes. Inde Hermannus: *Παλλάδος ἀστοῖς. Ζεὺς ὁ πανόπτας*. Is igitur *Παλλάδος ἀστοῖς* praecedentibus conjungit. Haec autem conjunctio cum praeclusa sit ea, quam sequimur, emendationum ratione, referenda erunt ad seqq., ut jam dicatur Jupiter et Parca civibus Atticis descendisse. De auxilio fe-

rendo vocabulum adhibitum Choeph. 715: *νῦν γὰρ ἀκμάζει πειθῶ δολίαν συγκαταβῆναι*, quo loco commode usus est Schoemannus ad nostrum explicandum. Nimirum in praecedente versu Athenienses in se recipiunt cultum Eumenisin praestandum eo, quo promiserat, modo infra Pallas, cum v. 855 declararet, se effecturam, *ὥς μὴ τιν' οἶκον εὐθενεῖν ἄνευ σέθεν*, quod ipsa sacra per singulas aedes iis instituenda includit, et re accuratius indicata v. 798: *Πολλῆς δὲ χώρας τῆςδ' ἔτ' ἀκροθίνια, Θύῃ πρὸ παίδων καὶ γαμηλίου τέλους, Ἐχουσ' ἐς αἰεὶ τόνδ' ἐπαινέσεις λόγον*. Haec igitur sacra si rite procurant, confidunt fore, ut Jovem quoque et Parcam propitios habeant. Jovem utpote summum sortis humanae arbitrum et Parcam ejus inter homines dispensatricem. Itaque Jovis et Parcae favorem, quem sperant, cum hac nova religione recipienda conjungunt, nec injuria, quia eam vidimus Eumenidum dignitatem esse, ut ad omnia, quae sancta inter homines sunt, tuenda et fovenda pertineant. Usus autem est praeterito tempore *συγκατέβα*, ut indicaret, quod celeriter et certo fieret, et οὕτω dixit cum respectu ad Eumenidum sacra, quae praemittit. Hoc igitur modo, si scilicet prius his deabus cultus praestabitur, per aedes omni aevo simul praesentes nobis et propitii aderunt Jupiter et Parca. Simili prorsus modo Pindarus invocationibus et promissis adverbium hoc subjunxit, Olymp. III. init.: *Τυνδαρίδαις τε φιλοξένοις ἀδεῖν καλλιπλοκάμῳ θ' Ἑλένῃ Κλεινὰν Ἀκράγαντα γεραίρων εὐχομαι, Θήρωνος Ὀλυμπιονίκαν ὕμνον ὀρθώσας, ἀκαμαντοπόδων Ἴππων ἄωτον. Μοῖσα δ' οὕτω τοι παρέστα μοι νεοστέγαλον εὐρόντι τρόπον, Δωρὶν φωνὰν ἐναρμόξαι πεδίλῳ*.

His ita dispositis, locus totus hoc modo se habebit:

Χορός.

Στροφή α'. Βᾶτε δόμον μεγάλας ἐοίτιμοι
 Νυκτὸς παῖδες ἄπαιδες ὑπ' εὐφρονι πομπᾷ —

Χωρῖται.

(Εὐφραμεῖτε δὲ χωρῖται —)

Χορός.

*Ἀντιστροφή α'. Γᾶς ὑπὸ χεύθεσιν ὠγυγίοισι
Τιμαῖς καὶ Θυσίαις περίσепτα τυχοῖσαι.*

Χωρῖται.

(Εὐφραμεῖτε δὲ πανδαμεί)

Χορός.

*Στροφή β'. Ἴλασι δὲ καὶ τᾶδ' εὐθύφρονες γῆ
Δεῦρ' ἵτε σεμναὶ καὶ πυριδάπτω
Πεύκα τερόμεναι καθ' ὁδόν —*

Χωρῖται.

(Ὁλολύξατε νῦν ἐπὶ μολπαῖς —)

Χορός.

*Ἀντιστροφή β'. Σπονδαῖς δ' ἔς τὸ πᾶν ἐνδάδεσιν οἴκων.
Παλλάδος ἄστοις Ζεὺς ὁ πανόπτας
Οὔτω Μοῖρᾶ τε συγκατέβα.*

Χωρῖται.

(Ὁλολύξατε νῦν ἐπὶ μολπαῖς.)

Altera lacuna, de qua agere suscepimus, Choephororum initio est.

Incipit tragoedia ab oratione Orestis, qui in patriam e fuga reversus ad patris tumulum verba de consilio et conamine suo faciens a poeta introductus fuit. Ea intercidunt omnia. Nam quae prima in codicibus apparent, ad pompam muliebrem spectant, quam cum libationibus ex aedibus patriis progredientem conspicit et miratur his verbis: *Τί χρῆμα λείσσω κ. τ. λ.*

Ad ea, quae interciderunt ex parte supplenda, usui fuerunt poetarum et scholiastarum loci, in quibus ad Choephororum initium et Orestis orationem respicitur.

Primum Aristophanis Ran. in dialogo, quo Aeschylus et Euripides de principatu inter tragicos coram Baccho altercantes introducuntur. Quae ad rem nostram faciunt, haec sunt v. 1123—1176.

ΔΙΟ. ἄγε δὴ σιώπα πᾶς ἀνὴρ. λέγ' Αἰσχύλε.

ΑΙ. Ἐρμῇ χθόνιε, πατρῷ ἐποπτεύων κράτη,
σωτήρ γενοῦ μοι σύμμαχος τ' αἰτουμένω.
ἦκω γὰρ εἰς γῆν τήνδε καὶ κατέρχομαι.

ΔΙΟ. Τοῦτων ἔχεις ψέγειν τι; *ΕΥ.* πλεῖν ἢ δώδεκα.

ΔΙΟ. ἀλλ' οὐδὲ πάντα ταῦτά γ' ἔστ' ἀλλ' ἢ τρία.

ΕΥ. ἔχει δ' ἕκαστον εἴκοσιν γ' ἁμαρτίας.

ΔΙΟ. Αἰσχύλε, παραινῶ σοι σιωπᾶν. εἰ δὲ μὴ,
πρὸς τρισὶν ἱαμβείοισι προσοφείλων φανεῖ.

ΑΙ. ἐγὼ σιωπῶ τῷδ'; *ΔΙΟ.* ἐὰν πείθῃ γ' ἐμοί.

ΕΥ. εὐθὺς γὰρ ἡμᾶρτηκεν οὐράνιον γ' ὄσον.

ΑΙ. ὁρᾷς ὅτι ληρεῖς. *ΔΙΟ.* ἀλλ' ὀλίγον γέ μοι μέλει.

ΑΙ. πᾶς φῆς μ' ἁμαρτεῖν; *ΕΥ.* αὐθις ἐξ ἀρχῆς λέγε.

ΑΙ. Ἐρμῇ χθόνιε, πατρῷ ἐποπτεύων κράτη.

ΕΥ. οὐκ οὖν Ὁδῶν τούτῃ ἐπὶ τῇ τῆς λέγει

τῇ τοῦ πατρὸς τεθνεώτος; ΑΙ. οὐκ ἄλλως λέγω.

ΕΥ. πότερ' οὖν τὸν Ἐδμήν ὡς ὁ πατὴρ ἀπώλετο

αὐτοῦ βίαιως ἐκ γυναικείας χερός

δόλοισι λαθροῖσι, ταῦτ' ἐποπτεύειν ἔφη;

ΑΙΟ. οὐ δὴτ' ἐκείνον, ἀλλὰ τὸν Ἐδμόνιον

Ἐδμήν χθόνιον προσηύτε, κἀδῆλον λέγων

ὅτι πατρῶν τούτο κέκρηται γένος.

ΕΥ. ἐτι μεῖζον ἐσημαγότες ἢ γὰρ βουλόμην.

εἰ γὰρ πατρῶν τὸ χθόνιον ἔχει γένος, —

ΑΙΟ. οὕτως ἂν εἴη πρὸς πατὸς τυμβωρύχος.

ΑΙ. Διόνυσε, τίς οἶνον οὐκ ἀνθούμεν.

ΑΙΟ. λέγ' ἔτερον αὐτῷ. σὺ δ' ἐπιτρέχει τὸ βάθος.

ΑΙ. σωτὴρ γένου μοι σῆμαχος τ' αἰτουμένη.

ἦ καὶ γὰρ ἐς γῆν τήνδε καὶ κατέδραμον.

ΕΥ. τίς ταῦτον ἡμῶν εἶπεν ὁ σοφὸς Αἰσχύλος.

ΑΙΟ. πῶς τίς; ΕΥ. σκοπεῖ τὸ δῆμ'. ἐγὼ δέ σοι φάσσω.

“ἦ καὶ γὰρ ἐς γῆν” φησὶ, καὶ κατέδραμον.

ἦ καὶ δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ κατέδραμον.

ΑΙΟ. νῆ τὸν Δεῖ, ὥστερ' εἰ τίς εἴποι γένοιτο

“χρησθῶν σὺ μακρῶν, εἰ δὲ βούλει, κἀρδοποιον.”

ΑΙ. οὐ δῆτα τούτῳ γ', ὃ κατεστρωμένον

ἀνθρώποι, ταῦτ' ἐστ', ἀλλ' αἰεὶ ἐπὶ τῶν ἔχον.

ΑΙΟ. πῶς δὴ; δίδασκον γὰρ με καὶ εἰ δὴ λέγεις.

ΑΙ. ἐλθέτω μεν εἰς γῆν ἐσθ', οὕτω μετ' ἡμῶν

χῶρις γὰρ ἄλλης συμφορᾶς ἐληλυθεν.

φύλων δ' ἀνὴρ ἦκει τε καὶ κατέδραται.

ΑΙΟ. εἰ νῆ τὸν Ἀπόλλων. τί σὺ λέγεις, Εὐδαιμόνι;

ΕΥ. σὺ φημί τὸν Ὁδῶν κατελθεῖν οἴκαδε.

ἄθροα γὰρ ἤλθεν, σὺ πύθων τοὺς κυδῶν.

ΑΙΟ. εἰ νῆ τὸν Ἐδμήν. ὅ, τί λέγεις ὃ σὺ μανθάνω.

ΕΥ. πέρι τούτων ἔτερον. ΑΙΟ. τί; πέρι τούτων σὺ,

Αἰσχύλ', ἀνύσας· σὺ δ' εἰς τὸ κακὸν ἀπόβλεπε.

*ΑΙ. τύμβου δ' ἐπ' ὅχθῳ τῷδε κηρύσσω πατρὶ
κλύειν, ἀκοῦσαι. ΕΥ. τοῦθ' ἕτερον αὐθις λέγει,
κλύειν, ἀκοῦσαι ταῦτόν ὃν σαφέστατα.*

*ΔΙΟ. τεθνηκόσιν γὰρ ἔλεγεν, ὦ μόχθηρε σὺ,
οἷς οὐδὲ τρεῖς λέγοντες ἐξικνούμεθα.
σὺ δὲ πῶς ἐποίεις τοὺς προλόγους; ΕΥ. ἐγὼ φράσω.*

Ex hoc loco primus Guil. Canterus Choephoris proemii quatuor versus priores et partem quinti restituit (falsus tamen in eo, quod putavit, se in versibus Aristophanis seu totum initium Choephororum habere), his usus verbis p. 349: „Jam quod ad principium tragoediae pertinet, id nobis fere totum conservavit in Ranis Aristophanes, in qua comoedia cum Euripides Aeschyli prologos examinat, hic tanquam singularis ab Aeschylo profertur, quem quidem de hac tragoedia sumtum non est obscurum.“ Sic autem habet: .

*Ἑρμῇ χθόνιε, πατρῷ' ἐπολιτεύων κράτη,
σωτήρ γενοῦ μοι σύμμαχος τ' αἰτουμένω·
ἦκω γὰρ εἰς γῆν τήνδε καὶ κατέρχομαι.
τύμβου δ' ἐπ' ὅχθῳ τῷδε κηρύσσω πατρὶ
κλύειν, ἀκοῦσαι.*

Eosque versus post Canterum in textu posuit Stanlejus.

Ac is quidem ulterius progressus est, usus Pindar. schol. ad Pyth. IV, 81 (v. 145): οὐδὲ κομᾶν πλόκαμοι κερθέντες ᾤχοντ' ἀγλαοί. Ad haec schol. v. 145. Οὐδὲ κομᾶν πλόκαμοι· οὐδὲ τὴν πρώτην κόμην εἰς ἀπαρχὴν τοῖς θεοῖς ἐκέλευτο, ἀλλ', ὥς Ἀχιλλεὺς νέος ἦν πρωτοκόμης. Ὅμηρος II. ψ. 144

*Σπερχεῖ', ἄλλως σοίγε πατὴρ ἠρήσατο Πηλεὺς.
καὶ παρ' Αἰσχίλῳ Choeph. 6.*

Πλόκαμον Ἰνάχῳ Θρεπτήριον,
 Τὸν δεύτερον δὲ τόνδε πενθητήριον,
 Ὀρέστης φησὶ τῷ Ἀγαμέμνονι. τὰς γὰρ πρώτας κόμας τοῖς πο-
 ταμοῖς οἱ ἀρχαῖοι ἀπεκείραντο, σύμβολον τοῦ ἐξ ὕδατος εἶναι πάντων
 τὴν αὐξησιν.

Eodem spectat Eustath. ad Il. β. p. 165. l. 7. Καρηχομόωντας
 δὲ λέγει τοὺς Ἀχαιοὺς ἥτοι κομῶντας τὰ κάρηνα καὶ πολὺτριχας, διότι
 ἔθος ἦν αὐτοῖς κόμην τρέφειν, οὐ μόνον εἰς κάλλος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ
 φοβερόν· οὕτω γὰρ καὶ λέων χαιτήεις φοβερώτερος τοῦ μὴ χαιτην
 ἔχοντος. λέγονται δὲ τὸν μὲν ἄλλον πάντα χρόνον κομᾶν οἱ Ἕλληνες,
 ἐν δὲ πένθους καιρῷ κείρεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν καιρῷ ἀκμῆς ἥτοι
 τελέας ἡλικίας. τηνικαῦτα γὰρ πλόκαμον κείραντες ἀντίθουν Ἀπόλλωνι
 κουροτρόφῳ καὶ ποταμοῖς, καθάπερ ὁ Ὅμηρος ἱστορήσει ἐν τοῖς ἐξῆς·
 καὶ ἦν οὗτος μὲν ὁ πλόκαμος Θρεπτήριος κατὰ τὸν Αἰσχύλον, πενθη-
 τήριος δὲ ὁ ἕτερος.

Eadem breviori oratione repetit ad Il. ν. 39 p. 1194 l. 53 ad
 ν. Φοῖβος ἀκερσεκόμης· Ὅρα δὲ ὡς, εἰ καὶ ταῦτόν ἀκερσεκόμην
 εἶπειν καὶ καρηχομόωντα, ὅμως οὐκ ἠθέλησε τὸν Ἀπόλλωνα καρηχο-
 μόωντα εἶπειν, ὡς ἀνθρώποις ἀπονείμας ἐκεῖνο, οἳ τρέφοντες κόμην
 ἐκείροντό ποτε αὐτήν, καὶ οὐ μόνον ἐπὶ πένθει, ὅπερ ἐπὶ Πατρόκλῳ
 γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἐπὶ ἀνατροφῇ· πλόκαμος γὰρ κούριμος ὁ μὲν
 τις ἦν κατὰ τὸν (add. ποιητήν) εἰπόντα Θρεπτήριος, ὁ δὲ Θρηνητήριος.

Versum priorem supplevit Erfurdus ad Sophocl. Electr. v. 52
 (πατρός τύμβον) λοιβαῖς τε πρώτον καὶ καρατόμοις χλιδαῖς στέψαντες,
 haec in maj. ed. notans: „Aeschyl. Choeph. 12. dicit Orestes:

“Ἡ πατρί τῷ μῶ τὰςδ’ ἐπεικάσας τύχῳ
 Χοὰς φερούσας νεοτέροις μειλίγμασιν;
 ubi Schützcius monente Hermanno (Obs. critt. p. 55 sq.) praeter

necessitatem scripsit *μειλίγματα* — *καρτομοῖς χλιδαῖς*. Aeschylus
ibid. v. σ.

*Πλόκαμον Ἰνάχῳ Θρεπτήριον,
Τὸν δεύτερον δὲ τόνδε πενθητήριον.*

Priori versiculo integritas restitui possit sic, ut addas *φέρω* δέ.
Cf. etiam Eurip. Orest. v. 96, 113 et Hom. Il. ψ, 151.“

Illis denique accessit G. Dindorfii arcana quaedam sedulitas, qui in actis antiqq. stud. a Zimmermanno editis a. 1840 p. 1123 sqq. de nostro loco et versibus ex Aristoph. et schol. Pind. supplendo agit, ita disputans: Illis nunc quidem (*gegenwärtig*) duo insuper versus accedunt, duplici modo firmati (*zwei doppelt beglaubigte Verse*), in quibus Orestes rationem reddit, quare nunc demum patri occiso debita pietatis sacrificia offerat. Haec verba morem veterum e pluribus locis notum tangunt, qui e verbis Euripidis elucescit Suppl. 772. *Ἀλλ' εἶεν, ἄρῳ χεῖρ' ἀπαντήσας νεκροῖς Αἰδου τε μολπὰς ἐκχέω δακρυρρόους φίλους προσανδῶν, ὧν λελειμμένος τάλας Ἔρημα κλαίω.* Alcest. 767. *Ἡ δ' ἐκ δόμων βέβηκεν οὐδ' ἐφεσπόμεν Οὐδ' ἐξέτεινα χεῖρ', ὀποιμῶζων ἐμὴν Δέσποιναν, ἣ μοι πᾶσι τ' οἰκέταισιν ἦν Μήτηρ.*

Versus ipsi sunt:

*Οὐ γὰρ παρῶν ὥμωξα σὸν, πάτερ, μόρον,
Οὐθ' ἐξέτεινα χεῖρ' ἐπ' ἐκφορᾷ σέθεν.*

Dicit Bambergensis se nescire, unde sumti sint hi versus, et mirum sane, quod fontem eorum non indicaverit Dindorfius neque docuerit, quanam duplex illa fides sit, qua nituntur; ni fallor ex scholiis, quorum apographa apud eum, sunt deprompti. Ceterum et dictionis et sensus concinnitate idonei sunt ad partem lacunae explendam.

Quae praeter ea desint optime docemur initio Sophoclis *Electrae*, in quo Orestes a paedagogo nomine suo compellatur et docetur, qui loci sint, quos Argos delatus conspiciat, simul vero ei in mentem revocat narratque, quo consilio venerint. Pertinent autem ad rem nostram hi imprimis versus:

Παιδαγ. 1. ὦ τοῦ στρατηγήσαντος ἐν Τροίᾳ ποτὲ
Ἀγαμέμνονος παῖ.

11. ὄθεν σε πατρός ἐκ φόνων ἐγὼ ποτὲ —

13. ἤνεγκα καὶ ξέσωσα καὶ ξεθρεψάμην —

Ὀρεστ. 32. ἐγὼ γὰρ ἤνιχ' ἰκόμην τὸ Πυθικὸν

μαντεῖον, ὥς μάθοιμ' ὅτῳ τρόπῳ πατρός

δικας ἀροίμην τῶν φονευσάντων πάρα,

χοῇ μοι τοιαῦθ' ὁ Φοῖβος, ὃν πεύσῃ τάχα,

ἄσχευον αὐτὸν ἀσπίδων τε καὶ στρατοῦ

δόλοισι κλέψαι χειρὸς ἐνδίκους σφαγῆς.

44. λόγῳ δὲ χρῶ τοιῶνδ' ὅτι ξένος μὲν εἰ

Φωκεὺς, παρ' ἀνδρὸς Φανοτέως ἦκον· ὁ γὰρ

μέγιστος αὐτοῖς τυγχάνει δορυξένων.

51. ἡμεῖς δὲ πατρός τύμβον, ὥς ἐφίετο,

λοιβαῖσι πρῶτον καὶ καρσάμοις χλιδαῖς

στέψαντες, εἴτ' ἄπορον ἥξομεν πάλιν.

56. ὅπως λόγῳ κλέπτοντες, ἤδεϊαν φάτιν

φέρομεν αὐτοῖς, τοῦμὸν ὥς ἔορει δέμας.

Talia fere si et nostro loco, ut par erat, Orestes elocutus est, facile eo ducimur, ut statuamus harum partem in Aristophaneis etiam nunc latere, ea nempe, quae de dolo Aegystho et matri instruendo agunt, v. 1165:

Εὐρ. Πότερ' οὖν τὸν Ἑρμῆν, ὥς ὁ πατὴρ ἀπώλετο
αὐτοῦ βιάως ἐκ γυναιχείας χειρὸς
δόλοις λαθραίοις, ταῦτ' ἐποπτεύειν ἔφη;

Nempe verba: ὁ πατὴρ ἀπώλετο αὐτοῦ βιάως ἐκ γυναιχείας χειρὸς
δόλοις λαθραίοις non simplicis habent dictionis indolem, quae in co-
moediae diverbiis dominatur apud Aristophanem, sed mere tragicam,
verbis inflatam et fere redundantem. Quod autem interrogat Euripi-
des, num haec ipsa a Mercurio respici putet, id quidem novo argu-
mento est, non Aristophanis verba esse, sed sententiam ab Euripide
ex Orestis oratione repetitam. Dixerat nimirum, se clam patris vi-
dictam praeparare, quia et ipse clam matris dolo perierit, hoc fere
modo:

. . . ἐπεὶ

καὐτὸς βιάως ἐκ γυναιχείας χειρὸς
δόλοις λαθραίοις δυσκλῆς τ' ἀπώλετο.

Reliqua nonnisi mera conjectura addi possunt ex analogia qua-
dam Sophoclis et Euripidis deducta. Itaque totum prologi contex-
tum usque ad verba τί χρεῖμα λείσσω hunc fere fuisse crediderim:

Ὀρέστης.

1. Ἑρμῆ χθόνιε, πάτρω' ἐποπτεύων κραίτη,
Σωτήρ γενοῦ μοι σύμμαχος τ' αἰτουμένω·
Ἦκω γὰρ ἐς γῆν τήνδε καὶ κατέρχομαι
Ὁ τοῦ στρατηγήσαντος ἐν Τροίᾳ ποτὲ
5. Ἀγαμέμνωνος παῖς, σὺν θεῶν τύχῃ φόνον
Πατρὸς φονεῦσαι κρύβδα θωρήσων, ἐπεὶ
Καὐτὸς βιάως ἐκ γυναιχείας χειρὸς
Δόλοις λαθραίοις δυσκλῆς τ' ἀπώλετο.
Τύμβου δ' ἐπ' ὅχθῳ τῷδε κηρύσσω πατρὶ

10. *Κλύειν, ἀκοῦσαι πνευμένως εὐχῶν ἐμῶν.
 Φέρω δὲ πλόκαμον Ἰνάχῳ θρεπτήριον,
 Τὸν δεύτερον δὲ τόνδε πενθητήριον,
 Τάφῳ πατρώῳ τῷδ' ἐπάλπνιστον γάνος·
 Οὐ γὰρ παρὼν ᾤμοξά σον, πάτερ, μόρον,*
15. *Οὐδ' ἐξέτεινα χεῖρ' ἐπ' ἐκφορᾶς σέθεν,
 Φυγὰς τότε οἶκον τοῦδε καὶ πάτρας δίχα
 Φωκέων κατοικῶν πεδία καὶ τροφῆς λαχών.
 Ἄλλ', ὦ πατρώα γῇ θεοί τ' ἐγχώριοι,
 Δέξασθε νῦν μ' ἐλθόντα σὺν πολλῇ χρόνῳ*
20. *Καὶ μὴ μ' ἄτιμον στήσαι, ἀλλ' ἐμῶν δόμων
 Ἀρχήγετόν τε καὶ πατρός τιμάορον.
 Ἔα
 Τί χρήμα λεύσσω; κ. τ. λ.*

Pauca sunt, quae his tentaminibus addere opus. Vers. 5 ex Sophoclis Electra translatus. Ne autem dictio φόνον φονεῦσι θωρήσων offendat, cf. Eurip. Electr. 89: φόνον φονεῦσι πατρός ἀλλάξων ἐμοῦ. v. 17 seqq. ad rationem Sophocleorum, quos supra posuimus, utcunque compositi sunt, ne clausula sua oratio careat. Nam in seqq. actio ipsa incipit. Poterat autem ex his, quae exposuerat, ad ea, quae vides, indicanda transire commodissime interjecta exclamandi vocula ἔα, ut factum in simili nexu, quamquam maiore miserationis ἐνεργείᾳ obque hanc ipsam multiplicatis particulis, Prometh.

112. *Τοιάσδε ποιὰς ἀμπλαχημάτων τίνω,
 Ὑπαίθριος δεσμοῖσι πασσαλευτὸς ὦν.
 Ἄ ᾗ, ἔα, ἔα.
 Τίς ἀχὼ, τίς ὀδμὰ κ. τ. λ.*

Haec de lacunis Aeschyleis nunc quidem sufficiant. Sunt enim multa, quae addi possint. Minus frequenter inveniuntur in Sophoclea et

Euripidea oratione. Nec tamen hae ita decurrunt, ut non hic illic cursum interruptum ex eo sentias, quod structurae hient neque absolvantur. Ejus rei insigne exemplum ponam **Sophocl. Antig.** v. 211. seqq.

Χορός.

σοὶ ταῦτ' ἀρέσκει, παῖ Μενοικέως Κρέον,
τὸν τῇδε δύνουν καὶ τὸν εὐμενῇ πόλει.
νόμῳ δὲ χρῆσθαι παντὶ πού τ' ἔνεστί σοι
καὶ τῶν θανόντων χῶπόσοι ζῶμεν πέρι.

Κρέων.

ὥς ἂν σκοποὶ νῦν ἦτε τῶν εἰρημένων.

In his plura hiare apertum est. Nam verba τὸν τῇδε δύνουν καὶ τὸν εὐμενῇ πόλει exitum non habent. Neque enim jungi possunt σοὶ ταῦτ' ἀρέσκει — τὸν τῇδε δύνουν, neque, si haec separet, dicitur, quidnam de utroque, de inimico et de amico, facere instituat. Eodem modo se habent ὥς ἂν σκοποὶ νῦν ἦτε τῶν εἰρημένων, quae pertinent necessario ad aliquid, quod a choro interrogatus fuerat Creon. Respondet enim de consilio, quo id fecerit, ὥς ἂν σκοποὶ νῦν ἦτε. Scio quidem multa ab interpretibus tentari, ut haec aut consarcinent aut defendant; sed frustra; neque alio modo nexus hiantis difficultates evadas, nisi statueris, in utraque parte, quam indicavimus, lacunosum esse hunc locum, et intercidisse versus integros. Itaque hunc fere ejus contextum fuisse crediderim.

Χορός.

Σοὶ ταῦτ' ἀρέσκει, παῖ Μενοικέως Κρέον,
τὸν τῇδε δύνουν καὶ τὸν εὐμενῇ πόλει

οὐ τῆς ὁμοίης ἐκ σέθεν τιμῆς λαχεῖν.
 Νόμῳ δὲ χρῆσθαι παντὶ πού τ' ἐνεστὶ σοι,
 καὶ τῶν θανόντων χωπόσοι ζῶμεν πέρι.
 Τί δ' οὖν ἐς ἡμᾶς γ' αὐτὰ κηρύσσων πάρει;

Κρέων.

ὥς ἂν σκοποὶ νῦν ἦτε τῶν εἰρημένων.

Haec igitur de lacunis. Jam ad loca nonnulla tractanda transeamus, quae versuum transpositione sanari debent, interpositis, quae ad explicationem aut criticam eorum spectant, primumque agamus de versibus Aeschyli Agamemn. 272—84, a quibus oratio Clytaemnestrae incipit, qua Trojae excidium per ignes continuos inde ab Ida usque ad Arachneum montem incensos sibi nuntiatum choro refert.

v. 272—84.

Ἥφαιστος Ἰδῆς λαμπρὸν ἐκπέμπων σέλας.
 Φρυκτὸς δὲ φρυκτὸν δεῦρ' ἀπ' ἀγγάρου πυρὸς
 Ἐπεμπεν. Ἰδῆ μὲν πρὸς Ἑρμαῖον λέπας
 Αἴμνον· μέγαν δὲ φανὸν ἐκ νήσου τρίτον
 Ἀθῶν αἶπος Ζηνὸς ἐξεδέξατο,
 Ὑπερτελὴς τε, πόντον ὥστε νωτῖσαι,
 Ἰσχὺς πορευτοῦ λαμπάδος πρὸς ἡδονὴν
 Πεύκη, τὸ χρυσοφεγγές, ὥς τις ἥλιος,
 Σέλας παραγγέλλασα Μαχίστου σκοπαῖς.

Signa cum per ignes darentur, poeta Vulcanum eorum auctorem nominat. Is primam flammam splendidam, λαμπρὸν σέλας, ex Ida emittit i. e. ex summo ejus cacumine, quod Gangaron Homerus nominat. Quo facto δεῦρο, huc, Argos φρυκτὸς φρυκτὸν ἐπεμπεν ἀπ' ἀγγάρου πυρός: Φρυκτὸς, quem frutices, φρύγανα, constricti efficiunt, eodem modo, quo πεύκη de face accensa, dictum de ardente fruticum fasci-

culo, ut v. 30: ὡς ὁ φρουκτὸς ἀγγέλλων πρόπει. Sed Codd. et Edd. omnes ἀγγέλου pro ἀγγάρου praebent, quod glossam esse vocis genuinae ἀγγάρου evicit cum aliis Etym. M.: Αἰσχύλος ἐν Ἀγαμέμνονι τὸν ἐκ διαδοχῆς πυρσὸν ἀπ' ἀγγάρου πυρὸς ἔφη. — Ἀγγαροὶ enim regum Persicorum custodes, qui per stationes dispositi mandata et litteras tum regis, tum satraparum ad regem portare solent, tabellariorum ἐκ διαδοχῆς ministerium praestantes. Cf. Herod. VIII, 98. Hinc ab Aeschilo ad φρουκτῶν διαδοχὴν translata vox, quae in usum Graecorum cum aliis Persicis, ut παράδεισος, παρασάγγης, σατράπης aliis transierat. Eodem pertinent ἀγγαρεύειν, ἀγγαροφορεῖν. Itaque jam Canterus ἀγγαρον recipiendum snasit, et versione expressit Stanley: „Lampas vero lampadem angariantis ignis misit.“ Sed is praetervidit adverbium δεῦρο, huc, nempe Argos, et praepositionem ἀπό. Versus structuram Schützius indicat hanc: φρουκτὸς φρουκτὸν ἀγγάρου πυρὸς ἀπέπεμπεν. Postquam rem in universum indicavit, scil. ignibus ἐκ διαδοχῆς ab Ida Argos usque nuncium venisse, ad partes, i. e. singulos montes, in quibus signa data erant, enumerandos pergit.

v. 274. Ἰδὴ μὲν, sc.: φρουκτὸν ἔπεμπεν, et cogitat Gangarōn. Montem igitur φρουκτῶ, qui in eo ardebat, substituit. Πρὸς Ἐρμαῖον λέπας Αἴμνον. — Λέπας dictum de praerupto et eminente montis parte eaque nuda virgultis et velut levigata. Λέπειν enim unde ductum extenuare et levigare significat. Ducta sunt inde λόπη, λέπαδνα et λεπτός, quod adjectivum verbale habeas. Dictum autem imprimis de ipso montis cacumine, ut hoc loco et v. 289 Κιθαρώωνος λέπας, item ab αἰπὺς αἶπος in seq. versu Ἀθῶν αἶπος et v. 300 Ἀραχναῖον αἶπος. De monte schol. v. Ἐρμαῖον ὄρος Αἴμνον, ἐν ᾧ ἐτιμᾶτο ὁ Ἐρμῆς. Inde ignis in Athoa, Ἀθῶν αἶπος, transmissus; qui cum satis magno intervallo a Lemno distet, magnus accendi debuit lignorum acervus, ut per interfluentia maria usque ad Athoa culmina effundi posset. Jovi autem cum summa montium cacumina dicata essent, et plerumque ejus dei altaria structa haberent, inde

Ἄθων αἶπος Ζηνὸς dixit. Hoc igitur culmen narrat excepisse (ἐξε-
δέξατο) *φανόν*. Praebent hanc formam Mss. et Edd. critt. omnes.
Item in lemmate schol. R. V. exstat *φανόν· λαμπάδα*. Haic sub-
stituerunt formam priscam *πανόν* Casaub., Stanley., reliqui, Athe-
naeum secuti l. XV. p. 701 E. *Πανὸς δ' ὀνομάζεται τὸ διακεκομ-
μένον ξύλον . . . τούτῳ δ' ἐχοῦντο λαμπάδι. Μένανδρος . . . Δίφιλος
. . . . πρότερος δὲ τούτων Αἰσχύλος ἐν Ἀγαμέμνονι μέμνηται τοῦ
πανοῦ*, aucto scil. significato, ut factum et in vv. *πύκνη, λαμπὰς*,
quae vocabula in seqq. de magnis illis ignibus accensis adhibuit:
Haec igitur plana. Sed error in versione Stanley.: „Ingentem
vero facem ex insula tertiam Atho montis fax dedicatam excepit,
Non enim tertia fax, quam Athos excepit, sed post Idam secunda,
quippe quae ex Hermaeo perveniebat; contra ipse mons tertius erat,
in quo signa illa fiebant. Itaque *τρίτον* ad *Ἄθων αἶπος* referen-
dum. Sed hoc leve: Gravius, quod non dicitur ignis novus in Atho
accensus, sed is ipse, quem Lemnus mittebat, per Aegaeum mare
usque ad Euboeam continuatus. Nam *ὑπερτελής*, quod sequitur, non
alio potest referri, quam ad *μέγαν πανόν* ex Lemno relucensem.
Perspexit hoc Stanley., qui, haec ut necteret, „adeo“ versioni intulit,
quod, ni fallor, ad *μέγαν* retulit: „ingentem facem — excepit,
adeo ut super Hellespontum etiam transfretaretur et.“ Hoc autem
quis credat a poeta factum, qui ne in uno quidem sequentium cacu-
minum ignem novum accensum praetermisit? Quis porro sibi persua-
deat intermissum id in montium, qui commemorantur, et maximo et qui
longissime splendorem propagare deberet? Hoc qui reputet, facile
perspiciat, ignis accensionem in Atho non solum non potuisse prae-
termitti, sed debuisse majore etiam ornatu et amplioribus verbis fieri,
quia ingentis flamma magnitudinis opus erat, quae ab Atho usque ad
Euboeae montes exsplendesceret. Hocque factum revera fuisse a
poeta sequentes versus demonstrant, in quibus vis ejus ignis expri-
mitur, et insignis flammarum splendor cum sole oriente comparatus
est. Nullum igitur dubium esse potest, quin locus lacunosus sit. Nec

tamen interciderunt versus, qui ad sensum integrum constituendum requiruntur, sed expulsi situ, in quo necessarii sunt, locum occupant, quem, ut videbimus, inutili περιττολογία onerant post v. 291.

His in nostrum locum translatis oratio sic continuabitur aptissime:

μέγαν δὲ πανὸν ἐκ νήσου τρίτον
 Ἄθων αἶπος Ζηνὸς ἐξεδέξατο,
 Φάος δὲ τηλέπομπον οὐκ ἤναίνετο
 Φρουρὰ, πλέον καίουσα τῶν εἰρημένων,
 Ὑπερτελής τε, πόντον ὥστε νωτίσαι κ. τ. λ.

„Lumen vero de longinquo missum non neglexerunt custodes (in Atho vigiliam agentes), majorem accendentes flammam ea, quae dicta est.“ Non est, quod moneamus, quam apte versus hic illati continentur per seq. ὑπερτελής τε. Ex eo enim, quod majorem etiam quam in Ida et Hermaco factum erat, lignorum acervum custodes illi accendebant, evenit ut magnum illum pontum splendore perlustraret, qui solis orientis instar in dissitis Euboeae montibus conspici posset. Sed haec ipsa praeclara descriptio gravissimo vitio laborat. Non loquor de primis ejus vocibus, quae, ut videbimus, persanatae sunt, sed quod verbum deest, quo solo disjecta membra in justae periodi ambitu conjungi possunt. Victorius dedit:

Ὑπεὶρ Ἐλῆς τε (sic) πόντον (sine inciso) ὥστε νωτίσαι,
 Ἰσχυὲς πορευτοῦ λαμπάδος πρὸς ἡδονὴν
 Πεύκη, τὸ χροσοφεγγές, ὥς τις ἥλιος,
 Σέλας παραγγέλλασα Μακίστου* ὀλοπαῖς.

Postremae voci asteriscum apposuit. Primas voces exhibet ὑπερτελής τε M. G., quod recte A. T. in ὑπερτελής τε distinxit. Contra

ὑπερτελείς τε Ven. 2. ὑπερθ' ἑλλης τε R., unde via patefacta ad ὑπεῖο ἑλλης τε Flor. Farn., quam interpolationem Triclinianam illam puto, ut metra satisfaceret, cum gl. Farn. ὑπὲρ ἑλλήσποντον, sed cum labe formarum ὑπὲρ et ἑλλης. Haec tamen lectio ed. Victor. occupavit servata a Stanlejo et Cantero et in Glasg. priore. Heathius Robortelli vestigia secutus ὑπερθ' ἑλλης γε πόντον, quod mire- ris Schützio quoque placuisse, quamquam contrarium et sensus nexui et metro. Etenim cum flammaram signa ad Atho jam pervenerint, de Hellesponto sermo esse non potest, cui nonnisi post Idam commemoratam locus fuisset. Genuina lectio primum in Glasgov. 2. poetae reddita, quam Ald. πόντων pro πόντον subjiciens adulterat, Turnebus autem recte distinxit ὑπερτελής τε, πόντον i. e. eminens ita ut pontum tergo obduceret. Ὑπερτελής enim est ὁ ὑπὲρ τέλους τυχὼν seu, ut Hesych. habet, ὑπὲρ τὸ τέλος ἀφικόμενος, unde v. 350 ὑπερτελέσαι μέγα δουλείας γάγγαμον, superare, evadere servitutis retia. Πόντον νωτίσαι. Schol. R. V. νωτίσαι· ὑπερβῆναι. Vocem ductam credas ex Homericis Ἀργεῖοι φεύξονται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης Il. β, 159, ut Inx dicatur νωτίσαι πόντον, per ejus terga ire, quae Blomfieldii sententia. At vero, si etymon spectas, νωτίζειν nihil aliud est nisi tergum facere, aut ut φωτίζειν, quod nonnulli perperam hic intulerunt, σκοτίζειν, lucem, tenebras facere et innumera alia. Erit igitur: tergum facere mari seu mare tergo obducere, quod alibi dicitur ἐπινωτίζειν, κατανωτίζειν, quae Porsoni ad Phoeniss. v. 663 explicatio, male improbata a Blomfieldio. Dictio est ipsa splendida et poetica, quippe ignis super aequorum tranquillorum planitiem e longinquo translucens velut tergo lucido eam videtur ornare. Reliquae dictiones hujus loci faciles; sed jam de nexu quaestio. Apparent duo nominativi: ἰσχὺς πορευτοῦ λαμπάδος et πεύκη, quorum alterum ad priora explicanda subjectum statuit Blomfieldius, siquidem vulgata salva sit. Quis vero voces ἰσχὺς πορευτοῦ λαμπάδος explicatione indigere credat? Sua-

serunt hoc, ni fallor, qui ad voces immutandas se convertunt, non excepto ipso Blomfieldio.

Ἰσχὺν ex Marg. Ask. Musgravius, quod recepit Blomf. jungens ὥστε *ἰσχὺν πορευτοῦ λαμπάδος πόντον νωτίσαι*. Contra Schützius: πρὸς ἐκδοχὴν πεύκης, ut facis exceptio fieri possit, quo vis poetica verborum πρὸς ἡδονήν, quae ignem velut vigore luxuriantem exhibent et solis commemorationem praeparant, penitus evanescit. Blomfieldius sententiae ambiguus ait, si *ἰσχὺς* retineatur, se malle πεύκης τὸ χουσοφεγγὲς jungere, voce πεύκης juxta χουσοφεγγὲς σέλας prorsus otiosa. Denique H. L. Ahrens pro *ἰσχὺς* legit *ἰχθὺς*, quam mutationem emendationem esse praedicat Joh. Franzius et in textu posuit. Vertit autem: „ita, ut splendor flammae pisces prae voluptate in tergum maris pelleret“ („dass der Wandelflamme heller Schein in Lust die Fische auf des Meeres Rücken trieb“), sensu verbi, ut hoc primum moneamus, prorsus insolito. *Νωτίζειν* enim jam erit: in tergum maris protrudere vel elicere. Adde miraculum, quod prae gaudio pisces in maris tergum protrudantur, quod ipsum cogitari non potest, nisi simulingas, eos ex undis eminuisse. Nam quod maris in tergo est, id necessario ei innatare debet. Quodsi autem v. *νωτίζειν* significationi vulgari et legitimaе insistas, majus etiam exoritur portentum. Tunc enim ipsi pisces lucis dulcedine allekti mare tergo obducunt, πόντον νωτίζουσι, i. e. tanta copia annatant, et sese trudent atque extollunt, ut fluctibus tergum imponere videantur.

Accedimus ad verbi definiti defectum. Si vulgata servatur, suppleri debet verbum substantivum ἦν ad ὑπερτελής, vel ἐγένετο, quod Blomfieldius suadet, et ὑπερτελής ἦν ponatur pro ὑπερετέλει. At vero talis ellipsis, quam brevia lyricorum κόμματα non respuunt, interdum etiam concinnae brevitatis caussa requirunt, aliena est ab ampla hac et fere epica rei gestae narratione. Debuisset igitur legi ὑπερτελεῖ τε, quod idem suasit Blomfieldius extra justī nexus cum prae-

cedentibus leges et manente περιττολογία vocabulorum ἰσχύς
 πεύκη. Inde, ni fallor, Musgravii conamen πρόσω κινεῖ pro πρὸς
 ἡδονὴν legentis et Elmsleji improspera mutatio. Sensit hic vir re-
 vera doctus atque ingeniosus, quod statim ab initio monuimus, ver-
 bum sententiae deesse, sed vitium latere credidit in verbis πρὸς ἡδο-
 νήν, non quod dubitaret ἀγγέλλειν πρὸς ἡδονὴν graece dici eodem
 modo, quo γενέσθαι, λέγειν πρὸς ἡδονὴν et similia, sed quod voces
 πρὸς ἡδονὴν longius a v. παραγγείλασα absint, quam ut salvo justae
 structurae usu cum eo jungi possint. Itaque πρὸς ἡδονὴν mutat in
 προσήνυσεν idque vult esse *promovit* vel *auxit* (advanced or increa-
 sed), monens tamen, imperfectam esse eam versionem. Hunc signi-
 ficatum ut verbo adstruat, provocat ad Hesychium, qui formam pri-
 mitivam προσανῶν· προσαύξων explicat: ἀνεῖν γὰρ τὸ αὖξειν καὶ αὐ-
 τὴν τὴν αὖξησιν (ubi add. videtur ἄνην ἂν εἴποις). Structura igitur
 esset ἰσχύς . . . προσήνυσεν τὸ χροσοφεγγὲς σέλας παραγγείλασα sc.
 αὐτό. Sed non patet, quare composito προσήνυσεν pro simplici usus
 sit; nam glossa Hesychii verbum simplex et compositum idem signi-
 ficare nequaquam evincit, neque solvitur incongrua copulatio substan-
 tivorum ἰσχύς et πεύκη. Ceterum Elmslejus pro prudentia, qua erat,
 insigni ipse dubitanter de hac crisi judicat. Ait enim: „Quodcunque
 viri docti de nostra conjectura judicaverint, hoc saltem concedent,
 corruptelam loco inesse manifestam, voces autem πρὸς ἡδονὴν defendi
 non posse, nisi cum παραγγείλασα jungantur, a quo tamen nimio in-
 tervallo sunt remotae; denique verbum desiderari.“ Haec omnia bene
 et perspecte dicta sunt; sed cum παραγγείλασα nimium a vv. πρὸς
 ἡδονὴν remota sit, quam ut cum iis jungi possit, verbum in propi-
 ore situ quaeri debuisset id, quo simul περιττολογία vocum ἰσχύς et
 πεύκη locus liberaretur. Hoc ipsum autem levissima et certissima
 mutatione sisti posse confido. Scribendum enim ἰσχει pro ἰσχύς hoc
 nexu:

ὑπερτελής τε, πόντον ὥστε νωτίσαι,
 ἰσχει πορευτοῦ λαμπάδος πρὸς ἡδονὴν

πεύκη τὸ χρυσοφεγγές, ὥς τις ἥλιος,
σέλας, παραγγείλασα Μακίστου σκοπαῖς.

**Ἰσχει* jungendum cum *ὑπερτελής*, et *ὑπερτελής ἰσχει* idem est, quod *ἀνίσχει*, sursum tenet, quod commodissime cum accus. τὸ χρυσοφεγγές σέλας jungitur. Formata phrasis ad analogiam vocum ὁ ἥλιος ἀνίσχει, neque hoc incommode nostro loco ad facem translatum est, quae instar solis e mari orientis elucet. Est quidem in altissimo monte accensa sed cujus culmen ex Euboeae montibus prospicienti ultra mare parum assurgit, unde fit, ut ignis in eo accensus illic ex ipsis fluctibus emergere videatur, eoque optime cum solis orientis lumine conferatur.

Jam habes locum pulchritudinis absolutae, sive ad dictionis splendorem et rhythmorum harmoniam, sive ad aptam periodi dispositionem respicias, qua fit, ut sensus per imagines et figuras praeclare explicitas justo ordine deolvatur et usque ad finem, ut debuit, suspensus maneat.

In fine παραγγείλας ἀμακίστου A. vitiosa vocum divisione, quae jam in R. sublata est. Non admittenda Wakefieldii conjectura: Σέλας παραγγείλασα μάκιστον σκοπᾶ, cui Blomfieldius aliquam veritatis speciem accedere credit ex schol. R. V. ἰσχὺς· μέγιστη πεύκη, ἰσχὺς πυρὸς, quod ad solam v. ἰσχὺς spectat et leg. ἰσχὺς πορευτοῦ λαμπάδος· ἰσχὺς πυρὸς, μέγιστη πεύκη. Ipse Blomfield. recte judicat, montem et hic cogitandum, ut in ceteris stationibus, quae commemorantur, omnibus. Porro σκοπαῖς V. cum asterisco. — σκοπᾶς M. G. Ven. 2 Flor. Farn. A. R., quod in σκοποῖς T. emendavit. In notis Stephanianis p. 378 σκοπαῖς· γρ^{αι} σκοπαῖ. (Ita in utraque editione, qua utor. Johannes Franzius „σκοπᾶς“ varia lectio apud Steph.), quod non prorsus leve. Est enim dativus σκοπᾶ, cui iota ex antiquo usu adscriptum est. Sufficit sane singularis, quia in Macisto monte una tantum σκοπή (Warte), i. e. speculatorum statio ut in reliquis, quae

in Atbo monte *φρουρά* dicta. Sed obstat dorismus. Itaque leg. *σκοπαῖς*, ex quo *σκοπαῖ* et *σκοπᾶς* orta. Notat Blomf. *σκοπᾶς* (atqui Mss. et Edd. *σκοπᾶς* habent, non *σκοπᾶς*) ex *σκοποῖς* natum videri, pejus etiam Heathius *δ*, quod sequitur, ad hominem refert. *Μάκιστος* mons masc. gen. ut *Ῥμητιὸς*, *Παρνασός*. Isque pro custodia ipsi inposita infertur in seqq. prorsus *παθητικῶς*: *ὁ δ' οὔτι μέλλων*. Ita G. Hermannus in scholis explicuit. Cum vero in seqq. *Μεσάπιον ὄρος* a duce Messapo dictum occurrat, fortasse mons hujus loci *Μακίστιον* nominabatur a Macisto duce, et adhibuit Macisti nomen poeta, quia personam cogitabat montis illius praesidem et custodem. Schützius insigni interpolatione lectionem pervertit scribendo: *οἱ δ' οὔτ' ἔμελλον* — — *νικώμενοι παρήκαν*, quod ad *σκοπούς* retulit, quos in *σκοπαῖς* latere credidit. De situ Macisti nihil traditum. In Euboea eum fuisse, sequens Euripi commemoratio indicat. Huc accedit, quod teste Strabone (X, 10) Eretria Euboica a Macisto Elidenſi condita fuit. Inde statuas, nomen inditum montium tractui, qui post Chalcidem et Eretriam insurgit. Sed alio ducunt seqq. v. 281—92 ad quos transeundum

Ὁ δ' οὔτι μέλλων, οὐδ' ἀφρασμόνως ὕπνω
 Νικώμενος, παρήκεν ἀγγέλου μέρος·
 Ἐκὰς δὲ φρουκτοῦ φῶς ἐπ' Εὐρείπου ῥοὰς
 Μεσαπίου φύλαξι σημαίνει μολόν.
 Οἱ δ' ἀντέλαμψαν καὶ παρήγγειλαν πρόσω,
 Γράας ἐρείκης θωμὸν ἄψαντες πυρί.
 Σθένουσα λαμπὰς δ' οὐδέπω μαυρουμένη,
 Ὑπερθοροῦσα πεδίον Ἀσωποῦ, δίτην
 Φαιδρᾶς σελήνης, πρὸς Κιθαιρῶνος λέπας,
 Ἦγειρεν ἄλλην ἐκδοχὴν πομποῦ πυρός.
 Φάος δὲ τηλέπομπον οὐκ ἤγναλνετο
 Φρουρά, πλέον καλοῦσα τῶν εἰρημένιον.

Inde a Macisti specula ignis ad Messapium montem relucet, cujus

fluxa orthographia et situs incertus. *Μεσσαπίου* M. G. R. (Is *μεσσαπίου φύλαξ*, σημαίνει, in quibus *φύλαξι* in *φύλαξ*, i. e. in nominativum cum inciso postposito turbatum vides) et lemma R., quod tamen *ι* omittit. Habet enim *μεσσάπου*. *Μέσσαπον ὄρος* ct. . . *Μεσσαπίου* Flor. Farn. V. 2, T. V., quod in *Μεταπίου* corrumpit. A. Sigma in hoc nomine duplicatum fuisse monstrat nomen proprium Messapus, equum domitor Virgilii. De situ schol. R. *μεσσάπου· μέσσαπον ὄρος μεταξὺ Εὐβοίας καὶ Βοιωτίας*. Idem V. nisi quod *μεσσαπίον* et Photius *μεσάπιον*. Steph. Byz. *Μεσσάπιον ὄρος Εὐβοίας*. Accuratus Strabo IX, p. 405 B. *ἐν δὲ τῇ Ἀνθηδονίᾳ Μεσσάπιον ὄρος ἐστὶν ἀπὸ Μεσσάπου*, quod, ut Blomf. observat, vertit Servius ad Virg. Aen. VIII, 9: „In Anthedonia ora, quae Boeotiae est, mons est Messapius, a duce Messapo nominatus.“ Haec igitur fide librorum tradita. Reliqua ex ipso Aeschilo educenda. Ex hoc autem primum efficitur, non fuisse in insula Euboea Messapium montem, quia nulla prorsus ratione in eadem insula duas speculas poeta posuisset, et unam tantummodo in reliquarum terrarum tractibus, in Boeotico, Attico, Megarico, Argivo. Errant igitur, qui Messapium in Euboea posuerunt. Porro notanda ratio scholiastae, qui montem inter Euboeam et Boeotiam collocat. Hoc, si verba premas, incongruum. Boeotia enim et Euboea cum freto distinguantur, montes litoribus contermini aut ad Euboeam, aut ad Boeotiam pertinere debent. Si minus quod dixit scholiastes urgeas, Messapium habebis conterminum fere Euboeae, i. e. montem Boeotiae ex ipsis freti, quod utramque terram interfuit, littoribus exsurgentem et altissimum, quippe qui speculae illi inservierit. Huc accedit, quod lux ad Euripi fluentia et inde ad Messapium venisse dicitur. Euripi autem nomen cum ultra Chalcidensis freti angustias, in quibus verus Euripus est, et ultra adjacentia littora non extendatur, inde concludas, Messapium Euripo in Boeotico littore propinquum et fere oppositum fuisse. Sciunt regionum illarum periti, in eo ipso situ e regione Chalcidis ultra altam illam Boeotiae planitiem extolli montis cacumen tanta magnitudine, ut, si sol post eum occidat, umbras ve-

spertinas Euripo et Chalcidi dimidia fere hora prius inducat, quam ad circumjacentes regiones extendantur.

Hic igitur procul dubio Messapius mons est, et circa Ἀνθηδών regio multis odoriferis arbustis etiamnum insignis, ex quibus nomen eam duxisse verisimile est. Meminimus nos, cum mense Novembri anni 1831 Chalcide profecti montis illius πρόποδας et colles ascenderemus, circa nos habuisse uberrimam roris marini copiam, quae fruticum magnitudine in silvam fere excreverat et totam regionem jucundo odoratu perflabat. Invento autem Messapii situ de Macisto seu Macistio judicari poterit. Ab eo enim cum procul, ἑκὰς, lux ad Messapium pervenerit, non poterit post Eretriam poni, quamquam ex nomine ejus id concludere possis. Eretria enim nonnisi paucis miliaribus geographicis Chalcide et a regione Messapii distat. Transferendus igitur erit Macistus ad borealem Euboeae partem, Thessaliae e regione sitam et altis montibus post planitiem, in quam excurrit, insignem, qui inde ab origine boreali uno tractu insulam fere mediam secant. Hoc loco si situs fuit Macistus, egregie speculae inservire potuit, ex qua prospectus in septemtrionale pelagus et Atho montis confinia patet, nec minus aptus erat ad lucem usque ad Euripum et Messapii cacumen propagandam.

v. 285—90. Οἱ δ' ἀντέλαμψαν — πομποῦ πυρός.

Stanlej.: „Qui vero fulgori responderunt et nunciarunt ulterius, Grajae ericae accendentes igni (scr. igne). Valida autem lampas neutiquam obscurata Asopi campum transsiliens instar Lunae serenae ad Cithaeronis apicem Excitavit aliam successiouem deductoris ignis.“

Quod vertit Stanlej. „qui vero“ οἱ δ', praebet Farnes. teste Joh. Franzio. οἱ τ' Flor. οἱ δ' reliqui, ut par erat, nisi quod A. mala, ut solet, divisione οἱ δ' ἀντ' ἐλάμψαν. — Γραίας miro errore Stanlej. Grajae

vertit, in curis secundis melius *antiquae*. Γραῖος a personis ad res translatum est *vetustum*, et de fruticibus si adhibetur, *aridum*, ut γράτας ἀκάνθης Soph. ap. Plut. Mor. p. 1100 B. a Blomfieldio laudatus. Ἐρεῖκη virgulti genus, cujus flores ab apibus circumstrepicant Nicander Ther. 610. Λάξεο δ' ἀνθευόεσσαν ἄφαρ τανύφυλλον ἔρεκην, Ἦν τε μελισσαῖος περιβόσζεται οὐλαμὸς ἔρπων, et quod semen colligentem inducit Theocr. 5, 6. Αἰ λῆς τὸν δρυτόμον βωστρήσομες, ὃς τὰς ἔρεκας, Τήνας τὰς παρὰ τὴν ξυλοχίδεται. Latinis erice. Schol. R. V. Θωμόν· σωρόν, struem. Hesych. σωρὸς σταχύων ἢ χορμῶν. Blomf.: „Nescio an Θωμὸς et Θῶμιγξ cannabinus eandem habeant originem.“ Ab Hermanno in scholis memini vocem a τίθημι deductam, ut sit pro Θημός. Nam ω in nominibus e verbo derivatis vocali η interdum substituitur. Ita in vv. βῆμα et βωμὸς ex eadem radice βε et βα, unde βαίνω, deductis. Ἀψαντες πυρί. Non superflua, sed plena dictio. Est enim ἄπτειν πυρὶ igne attingere, et si ἄπτειν solum adhibetur, fit hoc elliptice. Cum vero acervum aridae ericae accendisse dicantur custodes, inde concludas, montem, arboribus vacuum, virgultis abundasse, et hanc indolem regio, in qua Messapium ponendum monstravimus, etiamnunc servat. Inde concinnitas dictionis in sequenti versu. Virgultorum aridorum acervus si accenditur, subitanea inde et valida flamma, σθένουσα λαμπὰς, prodit. Cum vero eadem celeritate, qua ex arida congerie erigitur, considerare soleat, materie tenui celeriter igne consumto, quaeri poterit, quare οὐδέπω μαυρουμένη addatur. Μαυρουμένη· Schol. Vict. σημείωσον, ὅτι ἀπέβαλε τὸ α. διὰ τὸ μέτρον. Non opus erat metro, hoc ut fieret. Est autem μαυροῦσθαι vel ἀμαυροῦσθαι obscuriorem reddi, evanescere. Hoc igitur, quare in tali materia non accidisse moneatur, et quid istud οὐδέπω velit, aequè obscurum est. Stanley. vertit neutiquam. Sed οὐδέπω est nondum aut nunquam, quae significatio ab hoc loco aliena. Hinc scrib. οὐδέ πως, ut vocibus σθένουσα λαμπὰς sequentes οὐδέ πως μαυρουμένη subjunctae simul et arctius junctae sint. Verte igitur: „Valida autem flamma neque ullo modo,

vel nequaquam evanescens, nimirum nova materie continuo suggesta; quod cum ex effectu facile intelligatur, poeta omittere potuit. — In seqq. *παιδίων ὠποῦ* M. Ven. 2. Guelph. Paulo correctius *πεδίων ὠποῦ* R. et emendate *πεδίων Ἀσωποῦ* Fl. Farn. V., a quibus deflectit T. Ὠρωποῦ exhibens, falso, quamquam probaverit vir magnus Casaubonus. Nam Asopus Oropi quidem campos perfluit, sed in eos non extenditur Cithaeron, ad quem super Asopi fluenta lux e Messapio venisse dicitur. Contra Messapius mons prospectum praebet super Boeotiae planitiem, fere duo millia pedum supra Euripi fluenta elatam et fertilissimam, quae ab Euboea venientibus, ita ut Messapium a dextra habeant, e longinquo Cadmeam situ paulum edito, et post hanc campos continuatos usque ad Cithaeronem ostendit, cujus pedes Aesopus praeterfluit.

Flamma igitur valida et continuo nutrita concinne dicitur *ὑπερ-θοροῦσα πεδίων Ἀσωποῦ*, super Asopi planitiem cucurrisse instar splendidae lunae. Ut antea solem, ita nunc lunam orientem cogitat, pleno orbe supra horizontem elatam, quae subjacentes campos subito splendore complet. Huc igitur, ad Cithaeronis culmen, *πρὸς Κιθαιρώνος λέπας*, delata *ἤγειρεν κ. τ. λ.*

Πομπός. Blomf.: „qui ducit (quidni qui mittit?). *Πομποῦ πυρός*, ignis, qui ignem transmittit.“ Valet hoc, quamquam passivo sensu, de seqq. *φάος τηλέπομπον*, non item puto de *πομπός*, quod activa significatione et dictum videtur pro *προπομπός*, qui nuntium instar cursoris fert, eoque *ἄγγαρον πῦρ* dictum est.

Sequentes vv. 291, 92, quosque in praecedentem Atho commemorationem removeramus, diximus nostro loco superfluos esse, utpote quem inutili *περιττολογία* onerent. Nam cum Cithaeron dicatur in praecedd. aliam successionem nuntiantis ignis excitasse, factum jam est, quod in verbis: *φάος δὲ τηλέπομπον οὐκ ἤναλνετο φρονεῖν*

refertur, nec poterit dici, eandem rem sensu generali expressam. Hoc enim si evenisset, poeta hanc ipsam rem generalem initio ponere et deinceps specialem notionem accuratius definiendam subungere debuisset. Nec ratio est, quare custodia Cithaeronis referatur πλέον καίουσα τῶν εἰρημένων. Schol. R. V. πλέον καίουσα ἢ τοῦ Κιθαίωνος sc: φρουρά. Non enim longius a Cithaerone abest mons, qui sequitur, quam Cithaeron a Messapio, minus etiam quam Macistus ab Atho, ad cuius situm tanto spatio a Macisto distantem indicandum haec verba aptissima esse monuimus.

Choeph. vv. 967—1000.

Ἴδεσθε χώρας τὴν διπλὴν τυραννίδα,
 Πατροκτόνους τε δωμάτων πορθήτορας.
 Σεμνοὶ μὲν ἦσαν ἐν θρόνοις τόθ' ἤμενοι,
 Φίλοι τε καὶ νῦν, ὥς ἐπικᾶσαι πάθῃ
 Πάρεστιν, ὄρκος τ' ἐμμένει πιστώμασιν.
 Ξυνώμοσαν μὲν θάνατον ἀθλίως πατρὶ,
 Καὶ ξυνθανεῖσθαι· καὶ τόδ' εὐόρκως ἔχει.
 Ἴδεσθε δ' αὖτε, τῶνδ' ἐλήχοι κακῶν,
 Τὸ μηχανήμα, δεσμὸν ἀθλίῳ πατρὶ,
 Πέδας δὲ χεροῖν καὶ ποδοῖν ξυνωρίδα.
 Ἐκτείναντ' αὐτὸν, καὶ κίχλῳ παρασταδὸν
 Στέγαστρον ἀνδρὸς δεῖξαθ', ὥς ἴδῃ πατήρ,
 Οὐχ οὐμὸς, ἀλλ' ὁ πάντ' ἐποπτεύων τάδε
 Ἥλιος, ἀναγνα μητρὸς ἔργα τῆς ἐμῆς.
 Ὡς ἂν παρῇ μοι μάρτυς ἐν δίκῃ ποτὲ,
 Ὡς τόνδ' ἐγὼ μετῆλθον ἐνδίκῳ μόνον
 Τὸν μητρὸς· Αἰγίσθου γὰρ οὐ ψέγω μόνον·
 ἔχει γὰρ, αἰσχυντήρος ὥς νόμου, δίκην·
 Ὅστιςδ' ἐπ' ἀνδρὶ τοῦτ' ἐμήσατο στύγος,
 Ἐξ οὗ τέκνων ἦνεγχε' ὑπὸ ζώνῃν βάρος,

Φίλον τέως, νῦν δ' ἐχθρόν, ὥς φαίνει, κακόν.
 Τί σοι δοκεῖ; μύραινά γ' εἶτ' ἐχιδν' ἔφνυ
 Σήπειν θίγουσ' ἄν ἄλλον, οὐ δεδηγμένον,
 Τόλμης ἑκατι κᾶδέκου φρονήματος.
 Τί νιν προσέλω, καὶν τῆχῳ μάλ' εὐστομῶν;
 Ἄγρευμα θηρὸς ἢ νεκροῦ ποδένδυτον
 Δροίτης κατασκήνωμα; δίκτυον μὲν οὖν,
 Ἄρχυν δ' ἄν εἴποις καὶ ποδιστῆρας πέπλους.
 Τοιοῦτον ἄν κτήσαιτο φηλήτης ἀνὴρ
 Ξένων ἀπαιόλημα, κᾶργυροστερῇ
 Βίον νομίζων· τῶδε τ' ἄν δολώματι
 Πολλοὺς ἀναιρῶν, πολλὰ θερμαῖνοι φρενί.
 Τοιάδε μοι ξύνοικος ἐν δόμοισι μὴ
 Γένοιτ'· ὀλοήμην πρόσθεν ἐκ θεῶν ἄπαις.

Dum canitur carmen quod haec praecedat, Orestes intus matrem interfecisse fingitur. Cantu finito aperiantur mediae aedium partes, et Aegisthi atque Clytaemnestrae cadavera, ἐγκυκλήματι imposita, in scenam efferuntur. Notat hoc schol. ἀνάγεται ἡ σκηνὴ καὶ ἐπὶ ἐγκυκλήματι ὁρᾶται τὰ σώματα, ἃ λέγει τὴν διπλὴν τυραννίδα. Simul vero progreditur Orestes cum Pylade, ut par erat, et comitibus, quibus stipatus advenerat. Hi ferale vestimentum ferunt, quo post balneum Agamemnon irretitus fuerat. Sumit igitur Aeschylus, vel ex epicis, quos sequitur, poetis repetit, vestem istam ab interfectoribus ut victoriae de Agamemnone reportatae insigne servatam fuisse. Ipse Orestes altera manu ensē sanguine matris maculatū, altera vero olivae ramum et taenias ex alba lana factas gestat, quibus se supplicem Apollinis profitetur, ut patet ex v. 1031.

Ἐν τῶδε θαλλῷ καὶ στέφει προσίζομαι
 Λοξίου πέδον,

ac coram comitatu et choro, affluentibus etiam aliis spectatoribus, ut e versibus 981—83 conjicere licet, causam agit non tam Aegisthi

occisi, quam matris interemptae, quam jure caesam contendit. Orationem autem ita instituit, ut hoc quoque loco mutuam et facinorosam matris et moechi caritatem, utpote caedis originem, primo loco ponat, et decenter quidem, sed acerbè tamen exprobet. Hinc ad invidiam augendam veste illa letali explicata horrorem facinoris veluti ante oculos intuentium ponit et ejus abominandum artificium maternique animi acerbicatem et crudelitatem ulterius persequitur, ut et jure caesam asseveret et semet ipsum contra suborientis conscientiae et matricidii terrorem tueatur. Oratio plena est affectus graviter commoti, iramque cum indignatione et patris commiseratione mixtam spirat. In medio vero decursu altius assurgit et sublimitatem attingit. Vestem enim sanguinis maculis indelebilis foedatam dum patri monstrare jubet, „non meo“, addit, „sed illi, qui omnia lumine collustrat, soli nempe, ut nefasta matris facta videat, mihiq̄ue testis in futuro iudicio adsit“, v. 978—81. Nimirum in eo sublime positum est, ut animus, cui res magna et insolita una notione vel imagine comprehensa, subita et non expectata objiciatur, ad ejus magnitudinem penitus capiendam se ipsum quasi extendere et erigere debeat, ut fit hoc loco, qui, dum divina et humana, praeterita atque imminencia protracto e tenebris infernali habitu velut uno obtuto comprehendit in nefandi flagitii spectaculo mentem a patris nece ἀπροσδοκῆτως ad solis, purissimi et sanctissimi dei, lumina et testimonia subito velut instinctu abreptus convertit.

v. 967. Ἴδεσθε χώρας τὴν διπλὴν τυραννίδα. Aegisthum et Clytaemnestram dicit, i. e. duplicem regem, quia Clytaemnestra par cum Aegistho dignitate imperium obtinuerat. Eosdem πορθέτορας δωμαίων πατροκτόνους compellat, utpote patris sui interfectores, qui rege peremto aedes funditus everterant. Ac hi quidem σεμνοὶ μὲν ἦσαν ἐν θρόνοις τόθ' ἤμενοι, φίλοι δὲ καὶ νῦν. In Mss. et Edd. criticis φίλοι τε καὶ νῦν legitur, quod si tueri velis, construi deberet σεμνοὶ μὲν ἦσαν — φίλοι τε (καὶ τότε ἦσαν καὶ νῦν εἰσι), quod arti-

ficiosius esset quam verius. Legendum igitur cum Abreschio φίλοι δὲ καὶ νῦν, quo recepto simul oppositionis ratio per μὲν δὲ praecedens salva est. Τότε autem in verbis ἐν θρόνοις τόθ' ἤμενοι explicationem habet justam. Idem enim est ac τότε ὅτε ἐν θρόνοις ἦντο. Sensus igitur: Augusti, regia specie superbientes erant, dum in throno sedebant, cari autem, seu mutua caritate conjuncti etiam nunc sunt, quo indicatur, durante regno eos tam regia majestate quam mutua caritate beatos fuisse; posteaquam vero regium illud abscesserit, mansisse caritatem: Hoc quid sibi velit, explicat in sequentibus. Sed haeret explicatio in vocibus, ὡς ἐπικάσαι πάθῃ πάρεστιν. Εἰκάσαι et ἐπικάσαι, assimilare, notum est, item ἐπικάσαι τί τινι, assimilando conferre aliquid cum aliquo indeque aliquid concludere. At hoc loco habemus ἐπικάσαι πάθῃ absque dativo, nec patet, cui assimilentur vel quocum conferantur. Accedit, quod πάθος potius h. l. dixeris, quam πάθῃ. Nam res una et sola est, quam perpessi sunt, nempe mors. Hinc πάθῃ leviter affectum credas et scribendum ὡς ἐπικάσαι πάθει πάρεστι. Hanc igitur mortuorum caritatem ex eo quod perpessi sunt et quod etiam nunc juncti conspiciuntur conjicere vel perspicere in promptu est — τὴν φίλῃαν καὶ νῦν οὖσαν πάθει ἂν ἐπικάσειας.

Addit rationem, ὄρκος δ' ἐμμένει πιστώμασι. Ὀρκος et jusjurandum est et res, quae eo sancitur ut foedus. Hoc autem cum et juramentis et fide data atque accepta sancitur, jam Homero ὄρκια πιστὰ ταμόντες dicuntur ii, qui foedus faciunt et solemnibus sacrificiis fidem obstringunt, et Soph. Oed. C. 656: οὐ τοι σ' ὑφ' ὄρκου γ', ὡς κακὸν, πιστώσομαι, ubi πιστώμα in ipso juramento situm est. Eodem modo ξυνομόσαι et πιστὰ δέχεσθαι junguntur in Agamemn. v. 636. ξυνώμοσαν γὰρ . . . πῦρ καὶ θάλασσα καὶ τὰ πῖστ' ἐδεξάτην. Nostro loco τὸ πιστὸν vel τὸ πιστώμα, ut sequentia docent, est mortis consortium, juramenti fide promissum v. 978: ξυνώμοσαν μὲν θάνατον ἀλλήῳ πατρὶ Καὶ (nempe ξυνώμοσαν) ξυνθανεῖσθαι. Caeterum Mss. et Edd. critt. ἀθλίως πατρὶ, quod jam Portus in ἀθλίῳ mutavit, quae

voces post duos versus ad augendam miserationem repetuntur. Nimirum miserandum illud non erat in conjuratione, ut recte *ἀθλίως ξυνομόσαι* dici possit, sed pater erat miserandus, quem illa conjuratione petebant. Sensus igitur: Juraverunt, se patrem meum interfekturos et, si in illo conamine periculum subeundum esset, se simul interituros. Ni fallor, in epicis, quorum argumentum sequitur Aeschylus, actum fuit de illa conjuratione, et credas, utrumque se ad mortis communitatem et juramento et solemni sacrificiorum ritu obstrinxisse. Haec igitur erunt *πιστώματα*, nostro loco simul cum *ὄρκῳ* commemorata, et *ὄρκος ἐμμένει πιστώμασι* jam erit: foedus manet in promissis seu salvum est, quia praestiterunt, quod promiserant, idque cum respectu ad *καὶ ξυνθανεῖσθαι* mutatis tantum verbis denuo exprimit: *καὶ τὰδ' εὐόρκως ἔχει*. Monet Schützius, haec cum sarcasmo seu acerba ironia dici, ut antea v. 881: *Φιλεῖς τὸν ἄνδρα; τοίγαρ ἐν ταύτῳ τάφαρ κείσει. Θανόντα δ' οὔτι μὴ προδῶς ποτέ*. Nempe ironia in eo posita est, quod factum ipsorum ad fidem et caritatem mutuam refert. Quam enim coacti perpessi sunt mortem, eam voluntariam dicit, utpote mutui amoris et fidei servatae documentum. Haec igitur orationis prooemium absolvunt, quod si ad unam sententiam referas, demonstrat, utrisque patris interfectores accidisse, quod ipsi perferendum in se recepissent.

v. 974. Ἴδεσθε δ' αὖτε, τῶνδ' ἐπήχοι κακῶν,
Τὸ μηχανήμα.

Blomf. legendum putat αὐτὸ sc: αὐτὸ τὸ μηχανήμα. Haec mutatio neque necessaria, neque orationi congrua. Nam Ἴδεσθε δ' αὖτε tanquam alterum priori Ἴδεσθε χώρας τὴν διπλὴν τυραννίδα per αὖτε recte jungitur, quin jungi debet. Ἐπήχοι Hesychio monente: καὶ οἱ μάρτυρες καὶ οἱ δικάζοντες, quae glossa referenda videtur ad Agamn. v. 1394: ἐπήχοος δ' ἐμῶν ἔργων, δίκαστῆς τραχὺς εἰ. In Eumen.

701: ἐπεὶ καθιππάζει με πρεσβῦτιν νέος, Δίχης γενέσθαι τῆσδ' ἐπήκοος μένω, quod chorus Eumenidum de se ipso Apollini dicit. Simili modo hic ἐπήκοοι appellantur, qui non tanquam iudices aut testes, quid agatur, percipiunt, sed tanquam tales, quorum id scire interest.

Τὸ μηχανήμα autem vestis est artificiose texta et connexa, qua balneo egressus Agamemnon constrictus fuerat. Hinc eandem δεσμὸν ἄθλιον πατρὶ nominat, quae misero patri vinculum exstitit. Item πέδας τε χειρῶν καὶ ποδῶν ξυνωρίδα, quae non ita intelligenda sunt, ut manuum vincula et compedes simul cum veste monstrentur; nam hujus solius involucris circumventus periit. Erunt igitur praedicata ad μηχανήμα, eodem quo δεσμός modo referenda. Itaque quod in universum δεσμός erat, πέδας χειρῶν καὶ ποδῶν ξυνωρίδα appellat, quippe quo regis manus veluti vinculis ejusque pedes ut iugo constringerentur. Eodem sensu dictum erat v. 486: πέδαις δ' ἄχαλκεύτοις ἐθροεύθης, πάτερ. Ξυνωρίς a v. ξυνάειρω de equis et mulis, qui iugo simul incedere et cursum tenere coguntur. Hinc omnino de junctura, conjunctione, Aeschyl. fragm. 308: ὅπου γὰρ ἰσχύς συζυγοῦσι καὶ δίτρη, Ποία ξυνωρίς τῆσδε καρτερωτέρα, et nostro loco de vestimento, cujus plicis Agamemnonis pedes velut iugo jumenta constringebantur.

v. 977. Ἐκτείναντ' αὐτόν. Hoc ad δεσμὸν pertineret, i. e. ad unum e tribus praedicatis, quibus μηχανήμα exornatum. Id cum rationem non habeat, recte Auratus αὐτὸ scripsit, ut ad ipsam vocem principalem referri possit. Putat autem schol., chorum esse, quem Orestes allocutus: ἐκτείναντ' αὐτόν· πρὸς τὸν χορόν. Sed hujus in tali demonstratione partes esse possunt nullae. Verba sunt ad comites, qui cum ipso in scena versantur, dum chorus orchestram occupat.

In sequentibus: καὶ κύνελω παρασταδὸν Στέγαστρον ἀνδρὸς δει-

ξαθ' . . . Med. lectio *ἀνδρὸς* est, quam R. sequitur; contra *ἀνδρῶν* G. A. V. T. Hoc ad *κύκλῳ* referri deberet, ut structura esset *καὶ παρασταδὸν δεῖξατε κύκλῳ ἀνδρῶν*. Hoc Abreschio, Schützio, et quod mireris, Porsono quoque placuit. Si autem comites sunt, qui id jubentur, hi ipsi viri sunt, qui in scena adstant; nec possunt juberi, ut *στέγαστρον* sibi ostendant. Itaque Stanlejus, ut debuit, *κύκλῳ παρασταδὸν*, circulo seu circum adstantes junxit. Si adverbium solvas, erit *κύκλῳ παραστάμενοι δεῖξατε*. His duobus explicationibus accessit nuper lectio Clausenii, qui *στέγαστρον ἀνδρῶν* vestem virilem intelligit. At vero non erat hic ejus usus, neque esse poterat, sed ad opprimendam Agamemnonem loco vestimenti erat adhibitum. Putat quidem Clausenius, id ironice dici potuisse. Ironia vero, quae analogia nulla cum re, ad quam pertinet, conjungi potest, est et *ἀπροςδιόνυσος*.

Ceterum *στέγαστρον* vim intensivam habet a *στεγάζειν* ductum, et est fere: operculum, operimentum, et *στέγαστρον ἀνδρὸς* viri i. e. Agamemnonis dicitur, qui eo penitus coopertus fuerit. Simili modo Aeschylus pellem *ὀστέων στέγαστρον* dixerat, referente Polluce x, 180, quem locum laudat Blomfieldius. Hoc igitur expansum vult, ut pater, non ipsius, sed sol, qui haec omnia lumine collustrat, impurae matris facinora videat — *ὥς ἴδῃ πατήρ . . . τῆς ἐμῆς*. Confert Blomf. tragicorum loca, quibus soli vel solis radiis monstrari aliquid dicitur, non exceptis uvis, de quibus Hes. Opp. 603. B. 609. *Τότε πάντας ἀπόδρεπεν οἶκαδε βότρους, Δεῖξαι δ' ἡέλιῳ δέκα τ' ἤματα*. Sed horum omnium ratio diversa est, et vis loci nostri, ut supra monuimus, in hoc est, quod ab eo, quod exspectas, in verbis *ὥς ἴδῃ πατήρ*, animus subito ad solem cogitandum evehatur, cujus sanctum numen cum hoc impuro spectaculo committit v. 981: *ὥς ἂν παρῇ μοι μάρτυς ἐν δίκῃ ποτέ*. Schol. *παρῇ μοι ἢ μοι αὐτωνυμία τὴν οἰκειότητα δηλοῖ*, quippe Sol, omnium, quae impure *ἀναγνα* essent, osor, necessario Oresti, qui ea delere studuit, opitulari propitius debuit in

eo, quod instat, iudicio. Schol. ἐν δίκῃ. ἐν τῇ κρίσει τῶν Εὐμενίδων. Nolim tamen hoc de Eumenidibus tam certe statuere. Ignorat enim adhuc Orestes, quae Furiae moliantur, sed praevidet, se civibus facti rationem reddere debere.

Is igitur mihi testis erit, ὡς τόνδ' ἐγὼ μετῆλθον ἐνδίκως μόρον Τὸν μητρός. Μετέρχεσθαι vel διώκειν ad iudicia transferri et de accusando dici res notissima. Accusator enim insequitur, μετέρχεται, vel persequitur, quem reum facit. Hoc quoque certum a personis ad reum vel culpam transferri, et aequè bene dicas μετέρχεσθαι φονέα ac φόνον πατρός. At vero in nostro loco translatum ad poenam, quam quis a reo exigit, de morte nimirum. Nam ὡς . . . μετῆλθον φόρον μητρός: me mortem matris jure exegisse ejusque caedem, ut par erat, perpetrasse. Id vero, quantum video, sine exemplo. Nec tamen quidquam mutemus, sed βραχυλογίαὺν statuamus in μετῆλθον μόρον, quod dictum erit pro: μετερχόμενος ἐβούλευσα τόνδε μόρον, vel simile quidquam.

v. 983. Αἰγίσθου γὰρ οὐ ψέγω μόρον. Γὰρ rationem reddit, quare, quum τόνδε μόρον dixerit, hoc ad solam matrem referat. Habet autem ψέγω M. G. A. R. λέγω T. V. et schol. Αἰγίσθου γὰρ οὐ λέγω μόρον, μητρός δὲ, ἥτις ἐπ' ἀνδρὶ τοῦτο μῆσατο (scrib.: τοῦτ' ἐμῆσατο) στύγος, quod unice verum. Nam si quis commemorata Clytaemnestrae morte subjungit Aegisthi caedem se non vituperare, is quidem indicat, se priorem illam vituperare vel culpae, quod tamen a ratione loci prorsus alienum est. Nam Orestes, quamquam suborientibus deinceps Furiarum morsibus, tamen in eo perseverat, se jure matrem cecidisse. Οὐ λέγω autem est vel commemoratione vel excusatione dignum non habeo.

v. 984. Ἐχει γὰρ αἰσχυνηῆρος ὡς νόμον δίκην. E cod. M. collator Weigelianus ὡς νόμον attulit. J. Franzius ὡς νόμου („sic“ addito). Rob. νόμον sine ὡς. Hoc collator Viet. e Med. supplet, de

νόμου nihil notat, quod argumento est, hunc quoque genitivum in Ms. legisse. Idem in G. A.; *ὥς* gravi notatam vocem habet T. V. Esset igitur pro *οὕτως* positum; sed contorta structura prodit *ἔχει ὥς δίκην αἰσχυντήρος νόμου*, vel *ἔχει ὥς νόμου δίκην αἰσχυντήρος*, poenam habet, quam lex adultero proposuit. Idem fere valet de Clausenii ratione, intelligentis: (*ὥς νόμου*) *δίκη ἐστὶ* „habet poenam ut est legis poena,” quod dictum puto a nemine. Canterus in textu *ὥς νόμου*, sed in nota 27: „Melius si divinare liceat, uno verbo *ἐκνόμου*.” Eidem tribuitur *ὥς νόμος*, nempe *ἐστὶ*, ut lex est vel jubet, quod verum haud dubie. Nam moechos interficere etiam lex et Draconis et Solonis permisit, et in talibus rebus tragici patrios mores et instituta respicere solent.

v. 985. *Ἥτις δ' ἐπ' ἀνδρὶ τοῦτ' ἐμήσατο στύγος*. Abominationem dixit pro facinore abominando. Sed offendit δὲ, quae particula, cum versus ad verba *μόρον τὸν μητρὸς* referatur, aliena est ab hoc loco. Nihil enim est, quod sententiae, quae ab *ἥτις* incipit, subjungatur. Tollere incommodum possis scribendo *ἥτις γ'*, ut particula sit explicativa, „quae nimirum vel scilicet.” Sed alia accedunt incommoda. Nam posteaquam matris abominandam indolem ulterius prosecutus est, versibus sex 985—90, octo sequentibus: *τί νιν προσείπω — πολλοὺς ἀναιρῶν, πολλὰ θερμαῖνοι, φρενὶ* ad vestimenti, a quo orsus fuerat, execrationem redit, ut v. 999 ad matrem relapsus in ejus imprecationes desinat. Ordo igitur rerum turbatus, et sententiarum inversio inducta est.

Eandem produnt verba *τί νιν προσείπω*, quae, si structuram spectas, ad matrem, sin sensum, ad vestem, *στέγαστρον*, referenda sunt, ad quam tamen *νιν*, cum duodecim versus intercesserint, non amplius pertinere potest. Haec igitur confusa et *ἀξύστατα* tollas, si cum Aug. Meinekio, viro praeclaro, versus 991—998 *τί νιν προσείπω — πολλὰ θερμαῖνοι φρενὶ* ponas, quo pertinent, nempe post

v. 976: *πέδας τε χειροῖν καὶ πεδοῖν συνωρίδα*, quo facto cum vestimenti descriptionem dederit, recte ad ejus naturam comparationibus invidiosis declarandam regreditur. Obstat his Bambergerus, qui turbatam Orestis orationem notat quidem, sed ad mentis ejus agitationem refert. Neque vero obscurum fuisse dicit, quo *νῦν* referretur. Orestem enim indusium monstrasse. Hoc igitur non oratione, sed gestu fuisset explicatum. Sed a talibus adminiculis prudens rerum exhibendarum tragoedus prorsus abstinuit. Idem mentis agitationem per confusum sententiarum ordinem et per nexus defectum aut particulas male positas indicare nec voluit nec potuit. Sed de his postea.

v. 986. Ἐξ οὗ τέκνων ἤνεγχε' ὑπὸ ζώνην βάρος. Cum M. G. A. T. et codex Robortelli *ἐκ σοῦ* habeant, hoc quoque vestigium codicis prisci, qui *ΕΧΣΟΥ* habuerit, recte mouet Franzius. Nempe Aeschylus *ΕΧΣΟ* scripserat. Rob. in textu habet *ἐξ οὗ τέκνων ἠνέχη*. Collator Vict. de *ἐξ οὗ* tacet, ad *ἠνέχη* notat G. ἤνεγχε'. Ipse Robortellus in notis num. 21 *ἐκ σοῦ τέκνω νῦν ἔχει. ἐξ οὗ τέκνων ἀνέχη*. Haec vestigia si sequeris, scribendum erit *ἐξ οὗ τέκνων ἀνείχε* κ. τ. λ. Sed alio ducit Med. lectio. Eam vulgo exhibet *ἠνέχη*. J. Franzius *τέκνων ἠνέχη* addito „sic.“ Collator Vict., ut monuimus, ἤνεγχε' addito *η* post *χ'* et delete, ita ut codex *ἠνέχη* habere videatur, sed *η* obductum. Vict. ἤνεγχε', quod unice verum. Dixit autem ἤνεγχε' ὑπὸ ζώνην βραχυλόγως pro ὑπὸ ζώνην λαβοῦσα, aut simile aliquid. Neque *τέκνων βάρος* sine consilio; erat enim uteri gravidī onus et puerperii dolor indicandus, ut oppositum emereret, nempe liberos inde prognatos jucundos, dum mater se eis et marito fidam exhibeat. Hoc inest in vocibus *φίλον τέως*, in quo *τέως* de re, quae per tempus aliquod durat (der Weile, eine Weile). Sed posteaquam caede mariti vindictam e liberis in se adtraxit, istud ad tempus jucundum onus infestum malum nunc exstitit: *νῦν δ' ἐχθρόν, ὥς φαίνει, καχόν*. Molestum in his *φαίνει* sensu activo, eoque a Schützio cum *καχόν* junctum: sicut malum, i. e. calamitas Clytaemnestrae ostendit, quae

sane lenior ratio, quam si φαίνει ad βάρος aut ad Clytaemnestram referas. Pejus etiam, qui κακόν et nexu et rhythmo naturali diducto ad sequentem versum trahunt, jungentes: Τί κακόν σοι δοκεῖ. Haec ipsa τί σοι δοκεῖ; μύραινά γ' ἢ ἔχιδν' ἔφν, ut Vict. contra metrum habet, multis dubitationibus sunt obnoxia. Med. lectio est: μύραινα γ' ἦτ', unde Hermannus μύραινά γ' εἶτ' ἔχιδν' ἔφν scripsit, vere omnino dictumque hoc pro εἶτε μύραινα εἶτε ἔχιδν' ἔφν, ut perinde sit μύραιναν an ἔχιδναν, muraenam an viperam appelles. Idem Hermannus οὐ σοι δοκεῖ, sine causa. In vulgata τί σοι δοκεῖ intelligas περὶ αὐτῆς, vel εἶναι αὐτή. Blomf.: „Ex muraenae autem cum vipera coitu genus muraenarum nasci, quarum morsus erat (scr.: sit) letalis, tradit Andreas περὶ Δακετῶν ibidem (Athen. VII. p. 312) citatus. Augēt hoc Orestes addens: σήπειν θιγούσ' ἂν ἄλλον οὐ δεδηγμένον. Nempe δακετὰ illa morsu putredinem efficiunt eoque interimunt; haec autem, de qua agitur, muraena vel vipera ipso tactu perimere possit. Lectio fluxa: θιγούσαν ἄλλον M. G. A. sed θιγούσ' ἂν ἄλλον R. T. V., in quo aoristum θιγοῦσ' ἂν jure reduxit Blomfieldius. Fluxa est reliquorum lectio. Sunt: ἔχιδν' ἔφν σήπειν . . οὐ δεδηγμένον. In his si infinitivum explices intellecto post ἔφν ὥστε σήπειν, requiritur, quod in M. est, θιγοῦσαν. Hac tamen ellipsi non opus. Nam ἔφν i. q. φύσιν ἔχει vel ἔλαχε σήπειν, simplici junctura cohaeret. Recte contulit Blomf. Theodecten ap. Stob. XXXVII. p. 139: Ἀπαντ' ἐν ἀνθρώποισι γηράσκειν ἔφν. Hinc firmatur nominativus θιγοῦσα et leg. cum R. σήπειν θιγοῦσ' ἂν. Particulae vis apparet, si haec ad directam orationem referas: ἥτις θιγοῦσα ἄλλον ἂν σήποι. Sequitur offensio, quam v. ἄλλον pluribus praebuit. Cujus ratio cum non pateret, θιγούσ' ἀνούτον tentatum est in marg. Ask., θιγούσ' ἀνούλον Portus, θιγοῦσα μᾶλλον Blomf., sine sensu. Nam quem ipse exponit: „magis a natura composita est ad labefaciendum aliquem sine morsu,“ ejus notio comparativa prorsus relatione caret. θιγοῦσα μόνον Martinus non multo melius, pejus etiam Bambergerus θιγοῖσα δ' ἄλλον. Sane pro ἄλλον expectes τινά; subesse tamen videtur notio: animalia cuncta

alius generis quam viperini, tactu illius, quem cogitat, *δακτεοῦ* absumi. Si quid mutandum, scribi deberet *ἄλλον ἢ δεδηγμένον*, ut *ἄλλος ἢ δεδηγμένος* periphrastice diceret pro *οὐ δεδηγμένος* et οἱ e glossa ortum esset; sed necessitas mutandi nulla. Schol. recte: *Σήπειν θιγοῦσ' ἄν· ὑπερβολή, ὅτι καὶ τὸν μὴ δηχθέντα, ἀλλὰ μόνον ἀψαμένη σήπει*. Accuratus schol. dixisset *ἄν σήποι*. Non enim pronunciat, quod revera fit, sed quod a Clytaemnestra effici posse cogitat. Eaque tactus efficacia ei tribuitur *τόλμης ἑκατι καδίκου φρονήματος*. Eam esse seu fuisse mulieris audaciam et animi improbitatem, ut vel muraenam et viperam superare potuerit.

v. 991. *Τί νιν προσείπω, καὶ τύχῳ μάλ' εὐστομῶν;*

Καὶ lectio est omnium Mss. et Edd. critt. *Εὐστομεῖν* ore bene uti, de lusciniis per nemus caentibus adhibitum a Soph. Oed. C. 18. *εἴσω κατ' αὐτὸν εὐστομοῦσ' ἀηδόνες*. Hoc loco adhibetur de eo, qui rem aliquam nomine aptissimo appellet. Sed non procedit structura per *τί* incipiens et per *καὶ τύχῳ* continuata. Non enim *τί τύχῳ*, sed *πῶς τύχῳ* requiritur, neque *ἄν* cum conjunctivo in interrogatione habet, quo locum tueatur. Portus omisso *ἄν* legit *καὶ τύχῳ*, quem plerique recentiorum sequuntur. Sed sublata particula manet incommodum ex interrogativo *τί* ortum. Joh. Franzius, H. I. Abrensius secutus, edidit *τί νιν προσείπων ἄν τύχοιμ' ἄν εὐστομῶν*, quae conjectura dictionem adulterat. Nam *ἄν* repeti solet, si notio aliqua alio spectans interjecta aut res majori dubitationi objecta est, quorum neutrum hic locum habet. Scribi sane possit: *πῶς νιν προσείπω καὶ τύχῳ κ. τ. λ.* Sed vitium haud dubie est in vocibus *καὶ*, et probabile *προσείπων* i. e. *ΠΡΟΣΕΙΠΟΚΑΝ* ex *ΠΡΟΣΕΙΠΟΙΜΑΝ* i. e. *προσείποιμ' ἄν* corruptum est. Hoc si admittas, totus versus scribi poterit:

Τί νιν προσείποιμ' ἄν τυχῶν μάλ' εὐστόμως,

quo facto locus fere parallelus priori illi v. 937: *Δίκαν δὲ νιν προσ-
αγορεύομεν βροτοὶ, τυχόντες καλῶς.*

Μάλ' εὐστόμως admodum convenienter duplici adverbio dictum,
ut in simili phrasi Agamn. 667. *Τίς ποτ' ὠνόμαζεν ὧδ' ἐς τὸ πᾶν
ἐτητύμως . . . γλῶσσαν ἐν τύχῃ νέμων.*

v. 992. Anceps haeres, num vestimentum nominet ἄγρευμα Θη-
ρός. Schol. δίκτυον intelligit, sed hoc in sequentibus, nec convenit, quod
juxta ponitur κατασκήνωμα. Referam igitur ad pannos quibus apte
dispositis et expansis ferae in loca destinata a venatoribus cogi so-
lent. Νεκροῦ ποδένδυτον δροίτης κατασκήνωμα. Schol. παραπέτα-
σμα ὄρους explicat, seu potius σοροῦ, ut Stanlej. verissime correxit.
Est igitur hoc μέγα φᾶρος illud ad ornatum funeris pertinens, quale
Penelope Laertae Λαέρτη ἥρωι ταφῆϊον texens in Odyssea introdu-
citur. Hoc cum pedes involutos amplecteretur, ποδένδυτον dictum
est, et κατασκήνωμα δροίτης. Δροίτη vel δρούτη a voce δρούς (nostrum
True) deducta, indumenta et vasa diversa e quercu fieri solita no-
tat: Trog, Wanne, Sarg, Wiege. Cf. Eustath. ad Odys. XII.
p. 1726, qui formam δρούτη e δρουότη contractam statuit, ἵνα ἡ χρ-
ρίως πύελος ἢ λάρναξ τοῖς τεθνῶσι. Sensus igitur: tam aptum esse
illud tegmentum, ut instar ταφῆϊον totum mortui corpus et loculum
simul velare possit. Sed alio ducere videtur locus fere genuinus
Eumen. 602. Τὰ πλείστ' ἀμείνον' εὐφροσιν δεδεγμένῃ (scr.: τὸν πλείστ'
ἀμύμον' εὐφρόνως δεδ..) Δροίτη (amice balneo posteaquam accepisset),
περῶντι λουτρῷ (ei cum e lavacro prodiret) καπὶ τέρματι (sc.: ἔντι)
Φᾶρος παρεσκήνωσεν, quo inductus nostro quoque loco δροίτην vas
balneatorium Blomfieldius intelligit. Sed in hoc νεκροῦ δροίτη est,
neque alio nisi ad λάρνακα, loculum mortui, referri potest, utque
utrumque locum inter se conformem reddas, in Eumenidibus δροίτη
intelligere possis comparative, ut ὥς omittatur. Sensus jam esset:
vas balnei Agamemnoni instar loculi fuisse.

Haec igitur duo ἄγρευμα θηρῶς et νεκροῦ κατασκήνωμα inter se analogia ex magnitudine ducta conveniunt.

Addit — — — — δίκτυον μένο οὖν.

Ἄρκυν δ' ἂν εἴποις καὶ ποδιστῆρας πέπλους.

Lectio librorum constans, nisi quod R. ἄρκυν, ad quod coll. Vict. M. ἄρκυν notat. Sed primum molesta interpretatio post μένο οὖν. Nam δίκτυον atque ἄρκυν arctius cohaerent, et Agamn. 1087 quoque junguntur: ἢ δίκτυόν τι γ' Αἰδου; ἀλλ' ἄρκυς ἢ ξύνευρος. Utrumque rete significat, ita tamen ut δίκτυον vox generalis, ἄρκυς autem species quaedam retis sit. Conjicias hoc e Pollucis X, 27 descriptione: Δίκτυα μὲν τὰ ἐν τοῖς ὁμαλοῖς καὶ ἰσοπέδοις τεινόμενα, ἐνόδια δὲ τὰ ἐν ταῖς ὁδοῖς. Αἱ δὲ ἄρκυς τούτων μὲν ἐλάττους εἰσὶ τοῖς μεγέθεσσι, χειροφάλαρ δὲ ἐόλκασιν κατὰ τὸ σχῆμα εἰς ὅξυ καταλήγουσαι. Haec etiam cum ad pisces et aves capiendas adbibitas videas, retium erunt species, quae latiore ambitu accedentia animalia admittunt et dein velut sacculo, cui exitus deest; comprehensa retinent. Scribendum igitur sublata maiore interpunctione δίκτυον μένο οὖν, Ἄρκυν δ' ἂν εἴποις. Rete quidem, sed tale dicas, quod neque exitum ei permittit.

At vero inconcinne postrema apposita sunt καὶ ποδιστῆρας πέπλους. Nam oratio per metaphoras progreditur ἄγρευμα, κατασκήνωμα, δίκτυον, ἄρκυς. Πέπλοι autem sunt, de quibus agitur, nec potuit appellatio inter metaphoricam poni. Hinc Bambergerus et H. L. Ahrensius, quem J. Franzius sequitur: δίκτυον μένο οὖν. Ἄρκυν δ' ἂν εἴποις καὶ ποδιστῆρας. πέπλον τοιοῦτον ἂν κτήσαιτο κ. τ. λ. Nempe ποδιστῆρας seorsim intelligunt translatos de vineulis, quibus pedes equorum ἐν σταθμοῖς degentium etiam nunc in illis terris conjunguntur. Rem narrat Xenoph. Anab. III, 4, 21. laudatus Blomfieldio: Νυκτὸς ἵπποι αὐτῶν δέδενται καὶ ὥς ἐπιπολὺ πεποδισμένοι

εἶσιν. Ex his autem et similibus non sequitur, *ποδιστῆρας* inde dictos, et hos *ποδιστῆρας* termini technici naturam ita indnisse, ut usu metaphorico ad similia transferri potuerint. Accedit, quod usui illi non velamentorum aliquod genus, sed lora et funiculi inserviunt, qui ad comparationem cum Clytaemnestrae velamento nulla ratione adhiberi poterant. Neque hoc praetervidendum, quod hac conjectura dictio et rhythmus naturali modo decurrentes discerpuntur. Schol. vulgatam sequitur: *ποδιστῆρας τοὺς πλέον τῶν ποδῶν καθήκοντας*; sed abest a vocabulo hic sensus, et ejus auctor, ut recte observat Bambergerus, simili voce *ποδήρης* deceptus fuit. Vix dubium, quin *ἐμποδιστῆρας πέπλους* scribi debeat, ab *ἐμποδίζειν*, quibus pedes incidentium constringebantur, ut fieri solebat feris, si in *ἄρκυν* seu *ἄρκυστατον* inciderent. Hoc admissio concinnitas totius loci *δίκτυον μὲν οὖν, Ἄρκυν δ' ἂν εἴποις ἐμποδιστῆρας πέπλους* eminet. *Ἐμποδιστῆρες πέπλοι*, genuina vestis illius appellatio, praecedentibus comparationibus magis etiam illustrata erit. Hos igitur *ἐμποδιστῆρας πέπλους* simul *δίκτυον* vel potius *ἄρκυν* nominari possi addit. EM autem facile in *KAI* abire potuit.

v. 995. *Τοιοῦτον*, nempe *πέπλον*, quod e praecedenti plurali facile intelligas, *ἂν κτήσαιοτο φηλήτης ἀνὴρ*. — *Φηλήτης*, quam formam pro *φιλήτης* Mss. et Edd. critt. reduxit Scaliger, usu antiquo est ap. Hes. Opp. 373. *Ὅς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ἄρα φιλήτησι*. Vox originem habere videtur a *σφῆλαι*. Hesych. glossa, quae ad Hesiodi versum spectat: *φιλήτησι λησταῖς*, sed non latrones sunt, verum ganeones.

Talem accuratius notat tanquam *ξένων ἀπαιόλημα*, fraudulentia pro eo, qui fraudat et decipit, hospite. Schol. *ἀπαιόλημα ἀπάτημα*. Vox ducta ab *αἰόλος*, *αἰόλλω*, *αἰόλέω*, diversum colorem induo.

Καργυροστερῇ βίον νομίζων, qui utitur vita (*νομίζειν* enim ἐν νόμῳ

ἔχειν, in usu habere), quae argento privat seu hospites pecunia exuere solet. Ni fallor, cauponem cogitat, qui hospites apud se devertentes blande excipit et per noctem circumventos pecunia et vita spoliat, qua comparatione simul mores et factum matris nova notantur ignominia.

Concludit: τῷδ' ἔ τ' ἄν δολώματι Πολλοὺς ἀναιῶν πολλὰ θεομαίνοι φοενί. In his τ' ἄν non ad τὲ ἄν debet referri cum Bambergero; nam τῷδ' τε barbarum est nec ulla excusatione leniendum, sed erit nota χρᾶσις pro τοῖ ἄν. Asseveratio autem, quae inest particulae, loco convenientissima est. Idem ne a voce ἀναιῶν quidem manum abstinuit, quamquam notio tollendi, interficiendi ipsa est, quam locus requirit, scripsitque ἄν αἰῶν et membra orationis interno sententiarum nexu conjuncta ξένων ἀπαιόλημα καὶ γυνροστερῇ βίον νομίζων distraxit puncto post ἀπαιόλημα posito. Contra recte Lobeckius φοενί scripsit pro φοενί. Φοέναι θεομαίνειν calefacere animum, perfundere gaudio. Bambergerus monet dubitari posse, utrum θεομαίνειν ad audaciam an ad laetitiam improbam facinorosi ganeonis referendum sit. De laetitia dici monet Eurip. Electr. 404, ubi integra dictio est: χαρὰ θεομαίνεσθαι καὶ δίαν.

Haec igitur de singulis. Jam de nexu videndum, quem confusum esse facile intelligas. Monstrat Orestes interfectorum corpora, quos amore junctos et vixisse et interiisse monet v. 967—973. Monstrat deinde tunicam, qua irretitum Agamemnonem Clytaemnestra obtruncaverat v. 974—76, eamque explicari jubet ante Solis adspectum, ut purissimum numen ipsi in iudicio de morte matris subeundo testis adsit, cujus nefarium scelus persequitur et quam infestis nominibus insectatur v. 977—90, τόλμης ἕκατι καὶ δίκου φοονήματος. His finitis cum v. 991: Τί νιν προσείπω; pergat, credas, eum novis in matrem dicteriis usurum, sed seqq. 992 ἄγρευμα θεοῦ docent, haec et ipsa ad tunicam referri, ad quam tamen, cum ab ejus priore com-

memoratione duodecim versibus remota sint, pertinere non possunt. Nam quae in medio ponuntur, ita comparata sunt, ut omnis tunicae commemoratio ex memoria et mente audientis efflueret. Accedit, quod haec ipsa, quae v. 992—98: *Ἀργεῦμα θηρός — πολλὰ θερμοί-
νοι φρενὶ* subjiciuntur, feralis illius vestis descriptionem absolvunt, eoque ab ejus initio v. 974 *ἰδέσθαι δ' αὖτε* — 976 *καὶ ποδοῖν ξυνωρίδα* dissolvi non possunt. Non melior est utriusque posteriorum versuum 999—1000 ratio, quae matris incusationem et acerbam indolem finiunt, eoque non meliore jure ab ejus descriptionis initio 985 sqq. separantur.

Haec *ἀξύστατα* esse non latuit Klausenium, qui confusam istam orationis texturam in animo videtur habuisse, cum haec scriberet: „In hac (matris culpa) demonstranda invehitur in id, quo usa est, instrumentum, dictione concitata, quae legitimum et aequabilem sententiarum decursum aspernatur, neque justum in augenda conviciorum vi ordinem servat, sed profert singula, prout in mentem veniunt. Sic summa arte ipsam insaniam praeparat poeta.“ Praeparatur quidem, ut verbis Klausenii utamur, Orestis insania ab Aeschilo, i. e. acerba occisoris utriusque irrisione et summae indignationis elocutione animum graviter concussum prodit, sed qui praeter hanc artem ex intimo animo repetitam insaniae suborientis indicia conviciis sine ordine prolatis et relicto legitimo et aequabili sententiarum ordine se exhibere aut debere aut posse crederet, is inter veteres quidem, qui etiam in summo dolore et animi commotione modum tenendum et decori terminos non transgrediendos docebant, non summae artis specimina edere, sed poetam non Orestem insanire arbitraretur. Ejus artis egregium specimen Orestis quae deinceps sequitur oratio exhibet, quae, quamquam erumpentem insaniam monstrat, aequabilem tamen cogitationum et sententiarum cursum vel in summa animi perturbatione non relinquit. Hoc enim intimum est antiquae artis, ut vel in maximo doloris atque irae impetu modus servetur et

illaesa maneat animi summa et ima miscentis aequabilitas. Valet enim per omnia praeclara illa irati Neptuni apud Virgilium imago, qui graviter commotus „placidum caput extulit undis.“

Quid vero faciendum, ut malo, quod in nostra oratione indicavimus, succurratur et suus honos summo poetae restituatur, mihi quidem in aperto est. Duo Orestes adstantibus spectacula exhibet, alterum corporum Aegisthi atque Clytaemnestrae, alterum mortis Agamemnoniae instrumenti. Utrumque accuratius distinguit verbis v. 967: Ἴδεσθε χώρας τὴν διπλὴν τυραννίδα, et v. 974: Ἴδεσθε δ' αὖτε, τῶνδ' ἐπήκοοι κακῶν, Τὸ μηχανήμα. Conspicitur tyrannorum corpus, conspicitur vero etiam instrumentum letale, quibus satis aperte declaratum est, nonnisi absolutis, quae de priore δελγματοι dicenda erant, transiri posse ad alterum. Haec cum ita se habeant, versus eo ordine erunt ponendi, ut sese excipiant, primum qui ad Aegisthi et Clytaemnestrae corpora in conspectu posita pertinent, deinde qui tunicam caedis instrumentum describunt et detestantur. In ipsa hac descriptione et detestatione cum ad matris facinora animus Orestis revolvatur, optime illis absolutis subjungit, quae ad ejus detestabilem conatum et mentis acerbiter spectant in iisque orationem terminat hoc modo:

Ἴδεσθε χώρας τὴν διπλὴν τυραννίδα,
 Πατροκτόνους τε δωματίων πορθήτορας.
 Σεμνοὶ μὲν ἦσαν, ἐν θρόνοις τόθ' ἤμενοι,
 Φίλοι δὲ καὶ νῦν, ὥς ἐπεικᾶσαι πάθει
 Πάρεστιν, ὄρκος τ' ἐμμένει πιστώμασιν.
 Ξυνώμοσαν μὲν θάνατον ἀθλῶ πατρὶ
 Καὶ ξυνθανεῖσθαι· καὶ τὰδ' εὐόρκως ἔχει.
 Ἴδεσθε δ' αὖτε, τῶνδ' ἐπήκοοι κακῶν,
 Τὸ μηχανήμα, δεσμὸν ἀθλῶ πατρὶ,
 Πέδας τε χειροῖν καὶ ποδοῖν ξυνωρίδα.
 Τί νιν προσείποιμ' ἂν τυχῶν μάλ' εὐστόμως;

Ἄγρευμα θηρὸς ἢ νεκροῦ ποδένδυτον
 Δροίτης κατασκήνωμα; δίκτυον μὲν οὖν,
 Ἄρκυν δ' ἂν εἴποις ἐμοδιστήρας πέπλους.
 Τοιοῦτον ἂν κτήσαιτο φηλήτης ἀνὴρ
 Ξένων ἀπαιόλημα κάργυροστερῇ
 Βίον νομίζων· τῷδ' ἔτι δολώματι
 Πολλοὺς ἀναιρῶν πολλὰ θερμαῖνοι φρένα.
 Ἐκτείνατ' αὐτὸν, καὶ κυκλῶ παρασταδὸν
 Στέγαστρον ἀνδρὸς δείξαθ' ὥς ἴδῃ πατήρ,
 Οὐχ οὐμὸς, ἀλλ' ὁ πάντ' ἐποπτεύων τάδε
 Ἥλιος, ἀναγνα μητρὸς ἔργα τῆς ἐμῆς.
 Ὡς ἂν παρῇ μοι μάρτυς ἐν δίκῃ ποτὲ,
 Ὡς τόνδ' ἐγὼ μετῆλθον ἐνδίκῳ μόνον
 Τὸν μητρὸς· Αἰγίσθου γὰρ οὐ ψέγω μόνον,
 Ἐχει γὰρ, αἰσχυντήρος ὡς νόμος, δίκην·
 Ἦτις δ' ἐπ' ἀνδρὶ τοῦτ' ἐμήσατο στύγος,
 Ἐξ οὗ τέκνων ἦνεγχε' ὑπὸ ζώνῃν βάρος,
 Φίλον τέως, νῦν δ' ἐχθρόν, ὥς φαίνει, κακὸν,
 Τί σοι δοκεῖ; μύραινά γ' εἴτ' ἐχιδν' ἔφυσεν
 Σήπειν θύγουσ' ἂν ἄλλον, οὐ δεδηγμένον
 Τόλμης ἕκατι κἀδίκου φρονήματος.
 Τοιάδε μοι ξύνοικος ἐν δόμοισι μὴ
 Γένοιτ'· ὀλοήμην πρόσθεν ἐκ θεῶν ἄπαις.

His succedat Eumenidum locus, qui et ipse non nisi versuum transpositione adhibita in ordinem redigi potuit.

v. 810—31.

Ὅργας ξυνοίσω σοι· γεραιτέρα γὰρ εἰ.
 Καίτοι γε μὴν σὺ κάρτ' ἐμοῦ σοφώτερα,
 Φρονεῖν δὲ καί μοι Ζεὺς ἔδωκεν οὐ κακῶς.

Ἵμεῖς δ' ἐς ἀλλόφυλον ἐλθοῦσαι χθόνα
Γῆς τῆςδ' ἐρασθήσεσθε· προὔννεπω τάδε.

Οὐπιρῶέων γὰρ τιμιώτερος χρόνος

Ἔσται πολίταις τοῖςδε· καὶ σὺ τιμίαν

Ἔδραν ἔχουσα πρὸς δόμοις Ἐρεχθέως,

Τεύξει παρ' ἀνδρῶν καὶ γυναικείων στόλων,

Ὅσῃν παρ' ἄλλων οὔποτ' ἂν σχέθοις βροτῶν.

Σὺ δ' ἐν τόποισι τοῖς ἐμοῖσι μὴ βάλης

Μῆθ' αἱματηρὰς θηγάνας, σπλάγχνων βλάβας

Νέων, αἰόνοις ἐμμανεῖς θυμώμασι·

Μῆδ' ἐξελοῦσ' ὥς καρδίαν ἀλεκτόρων,

Ἐν τοῖς ἐμοῖς ἀστοῖσιν ἰδρύσης Ἄρη

Ἐμφύλιόν τε καὶ πρὸς ἀλλήλους θρασύν.

Θυραῖος ἔστω πόλεμος, οὐ μόλις παρῶν,

Ἐν ᾧ τις ἔσται δεινὸς εὐκλείας ἔρως·

Ἐνοικίου δ' ὄρνιθος, οὐ λέγω μάχην.

Τοιαῦτ' ἐλέσθαι σοι πάρεστιν ἐξ ἐμοῦ,

Εὐδρῶσαν, εὐπάσχουσαν, εὐτιμωμένην,

Χώρας μετασχεῖν τῆςδε θεοφιλεστάτης.

v. 810. Ὅργας ξυνοίσω σοι· γεραιτέρα γὰρ εἰ.

Συμφέρειν τινὶ sen φέρειν σύν τινι ὄργας, iram cum aliquo ferre, ei in ira perferenda auxilio esse, eoque se patientem et mansuetum irato præbere. Soph. Electr. 1464 ed. Br.: τῷ γὰρ χρόνῳ νοῦν ἔσχον ὥστε συμφέρειν τοῖς κρείσσοσιν, et Eurip. Med. v 13. Αὐτὴ δὲ (τῇ Μήδεια) πάντα συμφέρουσ' Ἰάσονι, ubi Elmslej.: „Significat ὁμοφρονοῦσα, ni fallor.“ Falsus sane, ut locus noster docet. Est enim ὑπείκονσα. Non melius nostro loco Staulej.: „Iram tibi condono“, aut schol. φέρουσά σοι τὰς ὄργας, quae tamen manca videntur.

Cedit autem iratae, quia haec senior est, γεραιτέρα γὰρ εἰ.

Sed turbae maximae motae sunt in v. proximo. Med. lectio est: *καίτοι μὲν σὺ χάρις*. Eadem Aug. Guelph, Rob., cui e codice S. collator Vict. adscripsit *γε μὲν* signo ad *τοί* posito. Is igitur *καὶ τοί γε μὲν σὺ χάρις* habuit. Idem Flor, Ven. 1., quod, ut videbimus, verum proxime attingit. Victorium addit J. Franzius; sed is prae-
bet, *καίτοι γε μὲν σὺ χάρις*, idque inani particularum strepitu et barbaro, ac si „Et vero quidem sane“ in Latinis conjungere velles. Alio modo corrupta Ald. *καὶ τοί μὲν σὺ γὰρ τ*. Haec in ordinem ut redigeret Turnebus scripsit: *καὶ τοί σὺ μὲν χάρις εἴ γ'* (non *εἰ*, ut refert J. Franzius), eoque longam conjecturarum seriem inchoavit. Tres solus tentavit G. Hermannus, quod argumento, virum egregium diversis temporibus sedulo de hoc loco cogitasse nec tamen invenisse, quod ipsi satisfaceret. Hinc nuperrime in censura ed. Aeschyl. Annall. Vindob. anni 1846 desperata causa versum spurium judicat et delendum. At vero sublato eo hiat sententiarum nexus. Quodsi enim Minerva dicit, se irae Furiae concedere, quia haec ipsa sit senior, et si deleta medio versu subjungit: Prudentiam autem mihi quoque Jupiter concessit, *φρονεῖν δὲ καί μοι Ζεὺς ἔδωκεν οὐ κακῶς*, indicat, se Furiae quoque prudentiam tribuisse; alias enim istud *καί μοι* non haberet, quo referretur. At vero tribui sane senectuti prudentia potest; sed cum ea non necessario sit cum senectute conjuncta, quae imprudentissima esse et stolidissima possit, nexus sententiae ruit, si non indicata simul cum Furiarum senectute prudentia suam illi opponat. Hinc necessaria verba et sanissima judicanda: *σὺ χάρις ἐμοῦ σοφωτέρα*, non minus sanae voculae *γὲ μὲν*. Posterior enim versus *φρονεῖν δὲ καί μοι* habet, quod huic *μὲν* opponitur. Etiam de copulae *καὶ* sinceritate dubitatio esse non potest, quae recte prudentiam Furiae ejus senectuti nectit, et *γὲ* commode ad *τοί* referas. Latet igitur vitium in sola vocula *τοί*; sed ne in hac quidem. Est enim priscae orthographiae residuum, et locus procul omni dubio scribendus:

καὶ τῷ γε μὲν σὺ χάρις ἐμοῦ σοφωτέρα.

Καὶ τῶγε est: et hoc quidem, idque cum respectu ad *γεραιτέρα* γὰρ εἶ. Est igitur *καὶ τῶγε* i. q. *καὶ διὰ τὸ γεραιτέραν εἶναι*, eo ipso, quod senior es, σὺ χάρις' ἐμοῦ σοφώτερα, tu sane sapientia me superas, vetustissima dea juniorem. Perspexit hoc glossator Aug. et Vict.; quamquam ejus gl. ad *σοφώτερα* pertinet: *σοφώτερα· διὰ τὸν χρόνον*. Eodem tendunt conjecturae Wieseleri: *καὶ τῶ μὲν εἶ σὺ χάρις'* et H. L. Ahrensii; sed arctius inhaerendum erat codicum scripturae et simul dictionis concinnitati inserviendum, cui *τῶγε*, utpote in quo tonus et vis sententiae insit, magis respondet quam simplex *τῶ*. Verum fere assequutus Wackef. *καὶ τῶ γε μὴν σὺ χάρις'*, falsus tantum in eo, quod non vidit, affirmativum *μὴν* excludi affirmatione *χάρις*, et *μὲν* ad justam sententiarum disjunctionem necessarium esse.

v. 813. Ad augendum, quem promittit, honorem futuram Atheniensium gloriam eloquitur: „Fore, inquit, ut ipsas facti poeniteat, siquidem spretis Minervae promissis in aliam terram abire velint.“ *Ἵμεῖς δ' ἐς ἀλλόφυλον ἐλθούσαι χθόνα Γῆς τῆςδ' ἐρασθήσεσθε*, desiderio hujus terrae tenebimini, hisque *προϋννέπω τάδε* subjiciuntur *ἐν παρενθέσει*. Namque ad praecedentia pertinent, non ad sequentia, quae causam desiderii illius continent: *Οὐπιόρῳ γὰρ τιμιώτερος χρόνος* „Εἶσται πόλιν τοῖςδε, nec dubium, quin ad sui aevi gloriam Atheniensium in his et seqq. poeta respexerit.

v. 816—19. — — — *Καὶ σὺ τιμάν*
Ἐδραν ἔχουσα πρὸς δόμοις Ἑρεχθέως
Τεύξει παρ' ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σιόλων,
Ὅσῃν παρ' ἄλλων οὔ ποτ' ἂν σχέθοις βροτῶν.

Structura vacillat. Nam si habet sedem, non potest dici, eam habituram esse: *ἔχουσα ἔδραν τεύξει* (*ἔδραν* vel *αὐτήν*) *κ. τ. λ.*, nec potest *ὅσῃν* ad *ἔδραν* referri. Non enim de magnitudine aedium, quae non sane erat insignis, sed de magnitudine honoris sermo est. Sa-

cellum Furiarum teste Pausania I, c. 28, § 6, extra arcem erat Athenarum prope Areopagum: πλησίον δὲ (sc.: Ἀφείλου πάγου) ἱερὸν θεῶν ἐστίν, ἃς καλοῦσιν Ἀθηναῖοι Σεμνάς. Hinc latiore sensu intellig. πρὸς δόμοις Ἐρεχθέως. Erechtheum enim in ipsa arce situm, nec puto, quae plurimorum est sententia, δόμους Ἐρεχθέως pro acropoli dici, id enim sine exemplo esset.

Hinc irriti incongrua illa nectendi conatus, ut Abreschii, qui ἔχουσα τεύξει idem esse statuit quod ἔξεις, Fritzscheii, qui ad ὄσῃν intelligit τιμὴν, quod ex τιμῶν ἔδραν duci posse arbitratur; sed hoc nimium remotum, et cum ἔδραν intercedat, ab hoc quidem ὄσῃν separari non potuit; Wieseleri, qui ad τιμῶν τόσον intelligit, ut ὄσῃν habeat, quo referatur; at vero relationis lex tunc ὄσον scil.: τιμῶν requirat. Corrupta igitur vox et scrib.: ὄσων παρ' ἄλλων κ.τ.λ. i. e. τόσων, ὅσα παρ' ἄλλων οὔ ποτ' ἂν σχέθοις. Origo corruptelae ex nimio ὁμοτελεύτων numero, παρ' ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σιόλων, ὄσων παρ' ἄλλων, nec tamen quidquam in his impediti aut perplexi.

v. 820. Σὺ δ' ἐν τόποισι τοῖς ἐμοῖσι μὴ βάλης
Μήθ' αἱματηρὰς θηγάνας, σπλάγχνων βλάβας
Νέων, ἄολνοις ἐμμανεῖς θυμώμασι.

Ita νέων ἄολνοις, sed sine interpunctione Med. teste J. Franzio. νέων, ἄολνοις F. V. Idem collator Vict. ad Rob. non indicato codice, et falsum est, quod refert Wieselerus, ἄολνοις conjectura Robortelli vulgo illatum esse in verborum ordinem. Has autem αἱματηρὰς θηγάνας σπλάγχνων νέων βλάβας dicit, quia viro illo laedi partus et corrumpi persuasio erat; sed quare eosdem ἄολνοις ἐμμανεῖς θυμώμασι appellaverit, aut quomodo ita appellare possit, id quidem nemo neque aperuit neque aperiet. Θυμώματα enim seu irae, quaecunque sint Furiarum, non possunt ad guttas, quas destillant, transferri; haec enim metaphora, quae nobis iratas stillas seu potius furiosas iris vino

carentibus exhiberet, non Aeschylea, sed absurda esset. Altera lectio νέων αἰίνους Flor. Ven. 1. Aug. Guelph. A. R., quo miraculum augetur, admissum illud ab H. L. Ahrensio, qui opinatur, multo melius σπλάγχνων βλάβας αἰίνους vocari, quam θυμώματα, non improbante talia Wieselero.

Ἄοινον istud ad ipsas Furias spectat. His occurrit Oedipus, ut ipse ait Soph. Oed. C. 100 νήφων αἰίνοις, i. e. sobrius sobriis, ad quae illustranda conferunt a scholiaste apposita ad v. 157 seqq., ubi de lupo Eumenidum sermo: μὴ προσπέσῃς νάπει Ποιάεντι, κάθυδρος οὐ Κρατὴρ μελιχίων ποτῶν ῥεύματι συντρέχει. Ait schol.: ὅπου κρατὴρ ὕδατος πλήρης συγκυρᾷται ρεύματι γλυκέων πότων. Alter schol.: συγκυρᾷται γὰρ ταύταις ταῖς θεαῖς ὕδατος καὶ μέλιτος κράμα. Haec νηφάλια sunt Furiis ex antiquo usu offerri solita, ut a Clytaemnestra Eumen. v. 106 ἢ πολλὰ μὲν δὴ τῶν ἐμῶν ἐλείξατε Χοὰς τ' αἰίνους, νηφάλια μελίγματα. Ista igitur et nostro loco respicias, nec dubium, quia singulari numero opus sit: αἰίνοις ἐμμανὲς θυμώμασι. Non sine acerbitate dicit Furiam iracundia velut inebriatam, cum tamen vino uti non consueverit. Sensit hoc, ni fallor, schol. R. V. θυμώμασι· ὀργαῖς, ὅτι καὶ οἰνωθέντες τρόπον τινὰ γίνονται ἐμμανεῖς.

v. 862. Μηδ' ἐξελοῦσ' ὡς καρδίαν ἀλεκτόρων,
Ἐν τοῖς ἐμοῖς ἀστοῖσιν ἰδρίσης Ἄρη
Ἐμφύλιόν τε καὶ πρὸς ἀλλήλους θρασύν.

Pro ἐξελοῦσα contra metrum habet ἐξελθοῦσα Aug. et schol. R. in lemnate: ἐξελθοῦσα· διαπεράσασα· μάχιμον γὰρ τὸ ὄρνεον· τῶν τε ἄλλων ζώων τὸ συγγενὲς αἰδουμένων μόνος οὐ φεῖδεται. Sed schol. V. ἐξελοῦσα· ἀναπερώσασα· μάχιμον γὰρ κ. τ. λ. voce aperte corrupta. Fuit, ni fallor, et hic ἐξελθοῦσα· ἀναπεράσασα. Nam ἐξελθεῖν pro διαπεράσαι vel ἀναπεράσαι explicari potest. Sed aliena haec a nostro loco. Hinc in auxilium vocandum Pindaricum illud:

ἐνδομάχας ἅτ' ἀλέκτωρ Ol. XII, 14, ubi schol. τὸν ἀλέκτορα παρεί-
ληφεν διὰ τὸ κατοικιδίους ποιεῖσθαι τὰς μάχας τὸ ζῶον τοῦτο. Nempe
gallus gallinaceus omnis gallum impugnat nec possunt duo simul in
eadem gallinarum caterva locum obtinere, quod commode ad δημα-
γωγούς ἀντιζήλους et ad bella intestina vel civilia transferas.

Nec in his solis difficultas; corrupta etenim sequentia, in quibus
ιδρύσῃι χάρα M., posteriori α in η mutato, teste J. Franzio. ιδρύσῃ
χάρη Aug., ιδρύσῃ βάρη R. Ex his proxima verae lectioni
Med. illa ιδρύσῃι χάρη, quae quidem Σ in Κ mutatum monstrat,
et verum invenit jam egregius G. Canterus n. 16: „Puto Aeschylum
scripsisse ιδρύσῃς ἄρη.

Sed quid facias participio ἐξελοῦσα? De hoc cum desperarent
interpretes, multis conjecturis locum vexaverunt, Wackef. μηδὲ πτε-
ροῦσ', Hermannus μηδ' ἐξέδουσ' scribendo, alii aliter. At vero ex-
plicatione vocabulum indiget, quae in promptu est. Ἐξαιρεῖν enim
eximere vel exserere, promere, eoque excitare et in conspicuo po-
nere: Soph. Electr. 1419 πολὺρόντων γὰρ αἶμα' ὑπεξαιροῦσι τῶν Κτα-
ρόντων οἱ πάλαι θανόντες, ad quae minus accurate schol. ἐκχέουσι
τὸ αἷμα τῶν φονευσάντων οἱ φονευθέντες, quamquam probatus ab
Ellendtio in lex. Soph. s. h. v., qui pejus etiam: morte s. occisione
de medio tollere. Qua enim αἷμα occisione de medio tolli potuit?
quod tali nexu ipsam mortem indicat. Hermannus significationi pri-
mariae inhaerens (ὑπεξαιρεῖν est occulta et recondita promere. Oed.
R. 227. Eurip. Hipp. 633.) verbis: clam promunt, i. e. excitant
caedem vel ad caedem occulto compellunt. — Cor sedes animi tam
fortis quam timidi habetur, utque Homerus cervi corde timiditatem in-
dicat, Il. α, 265 κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο, ita Aeschy-
ius animum audacem καρδίαν ἀλέκτορος nominat, sed audacem in
vixis internis et ad decertandum paratum. Ceterum notanda inirā
Wieseleri verborum interpretatio καρδίας — ιδρύσαι γ' scribentis.

Vertit: „Neque vero eximes tanquam e corde gallorum, ut in civium meorum pectore colloques martem domesticum.“ Quid vero? opusne animum pugnacem galli gallinacei eximere, hosque inanes relinquere, ut eum in cives transferas? Et quid hoc ipsum, gallis animum velut intestina eximere et alio transferre? Struas igitur: *μηδὲ ἐν τοῖς ἐμοῖς ἀστοῖσι ἰδρύσης Ἄρη ἐμφύλιον, ἐξελοῦσα* (sc.: οὐτόν) *ὥς καρδίαν ἀλεκτόρων.* „Neque constituas in civibus meis martem domesticum, exserens eum et in lucem proferens velut animum gallorum“, i. e. ne efficias, ut cives mei de rebus domesticis inter se decertent depraeliantium instar gallorum.

Notanda item minor sane, non tamen praetermittenda Dindorfii mutatio, *μήτ'* pro *μηδ'* scribentis. Poeta sane sententiae, quam a versu *Σὺ δ' ἐν τόποισι τοῖς ἐμοῖσι μὴ βάλης* inchoat, praedicata formâ orationis disjunctivâ subungere voluit per *μήτε* — *μήτε*, sed cum in prioris disjunctionis membro amplificando *μηδ' αἰματηρὰς κ. τ. λ.* duos versus insumsisset, pro altero levi anacoluthia sententiam posuit novam et integram: *μηδ' ἐξελοῦσ' — ἰδρύσης Ἄρη κ. τ. λ.*, addens insuper *ἐν τοῖς ἐμοῖς ἀστοῖσιν*, quod *περιττολόγως* fieret, si disjunctio servata esset. Nam idem continent verba *ἐν τόποισι τοῖς ἐμοῖς* in praecedentibus extra disjunctionem et ita posita, ut ad utrumque ejus membrum pertinere debeant. Vidit Wieselerus quoque, quid justa membrorum disjunctio requireret, nempe *μὴ βάλης θηγάνας, μηδ' ἐμφύλιον Ἄρη*, quamquam non ubique *μήτε* et *μηδὲ* sese excipere possunt, ut ille videtur statuere, sed in illis tantum locis, in quibus posteriore disjunctione majus et significantius prioris continetur. Interiorem autem loci oeconomiam qualis illa ex anacolutho prodiit, nec ipse perspexit, dum dicit, „vel sic“ inepte procedere verborum structuram, ut interpolationi, quam tetigimus, locum patefaceret.

v. 865. *Θυραῖος ἔστω πόλεμος, οὐ μόλις παρῶν,*
Ἐν ᾧ τις ἔσται δεινὸς εὐκλείας ἔρως.

Cogitare poetam de bello sui aevi Persico magno illo et glorioso perspexit jam glossator Aug. super *Θυραῖος* ponens *ὁ περσικός*. Nec aliter Hermannus, alii. Non igitur erat, quare de verbis *οὐ μολὶς παρῶν* dubitarent, quae *οὐ μολὶς, παρῶν* distinxit Wieselerus, ἢ *μολὶς παρῶν* scripsit Hermannus, et mox adest (er ist bald da) vertit J. Franzius, sequutus, ut videtur, scholiasten, qui *οὐ μακρὰν παρῶν* explicat. Est *μειώσεως* species, quam eadem forma habet Agam. 1052. *Ἀπώλεσας γὰρ οὐ μολὶς τὸ δεύτερον*, et in similibus Sept. c. Th. v. 447. *Ἐσχημάτισται δ' ἄσπις οὐ σμικρὸν τρόπον* de insigni ornatu, et Pind. Pyth. II, 32: *οὐκ ἄνευ τέχνας* de dolo maximo et pernicioso. Est igitur *οὐ μολὶς παρῶν* i. q. *σφόδρα παρῶν*, nempe Mars ille Syrius, de quo Delphicum oraculum Atheniensibus dira haec canebat ap. Herod. VII, 140. *ὦ μέλαιοι, τί κάθησθε; λιπῶν φεῦγ' ἔσχατα γαίης, Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον οὔτε τὸ σῶμα . . . κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει Πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἄρης, Συριηγενες ἄρμα διώκων κ. τ. λ.*

At vero miraculi instar quod jubet et hortatur Minerva *Θυραῖος ἔστω πόλεμος κ. τ. λ.*, ubi vaticinari debet et vaticinatur *ἐν ᾧ τις ἔσται κ. τ. λ.*, ubi hortationi locus erat. Haec aperto *ἄνω κάτω* fiunt; sed leni manu sanes, *μεταθέσει* imperativum et futurum suo loco collocans.

*Θυραῖος ἔσται πόλεμος οὐ μολὶς παρῶν,
Ἐν ᾧ τις ἔστω δεινὸς εὐκλείας ἔρως.*

Nunc demum recte subjungit: *Ἐνοικίου δ' ὄρνιθος οὐ λέγω μάχην*, i. e. nihili facio, despicio, utpote in quibus gloriae nullus locus, et eo quo debent ordine omnia procedunt: „Nec internas in urbe mea pugnas excites.“ Veniet peregrinum bellum magno cum impetu, atque in eo cives mei maximum illud gloriae desiderium exhibeant, quae nulla esse potest in turbis civilibus.

Internum bellum, oppositum externo, *θυοειῶ* indicat *ἐνοικίου ὄρ-
νιθος μάχη*. Haec dum negat se dicere, *οὐ λέγω*, hoc non simpli-
citer est commemorari, quae Hermannii aliorumque fuit sententia, sed
nullo loco ducere, despicere, cum contemptu dictum, ut Soph. Antig.
183: *Καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πατρὸς φίλον νομίζει, τοῦτον
οὐδαμοῦ λέγω*, de quo cf. interprett. et Ellendt. lex. Soph. T. III.
p. 17. Eorum enim, qui haec audiebant, animo obversabantur prae-
clarae illae Nestoris obtestationes II. ι, 63: *Ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος,
ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος, Ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου, ὀκρυόεντος*.

Splendidam hanc orationem epilogo concludit aptissimo:

*Τοιαῦθ' ἐλέσθαι σοι πάρεστιν ἐξ ἐμοῦ,
Εὖ δρῶσαν, εὖ πάσχουσαν, εὖ τιμωμένην,
Χώρας μετασχεῖν τῇδε Θεοφιλεστάτης—*

in quibus se excipiunt *πάρεστι σοι ἐλέσθαι*, et *ἐπεξηγήσω* constituunt
χώρας μετασχεῖν εὖ δρῶσαν, quae sententia prior generalis per par-
tes explicatur. Possis ὥστε post *ἐλέσθαι σοι πάρεστιν ἐξ ἐμοῦ* in-
telligere; sed neque hoc opus. At vero nexus totius orationis tur-
batus est. Cum enim in novem praecedentibus versibus nihil nisi
quod ad mala a Furiis imminencia averruncanda et ad Athenienses
mouendos spectet, exponi videas, ad haec quidem *τοιαῦθ' ἐλέσθαι*
pertinere non possunt; ea autem, ad quae haec pertinent, et quae
de honore Furiis apud Athenienses destinato agunt, cum tantum
remota sint, apertum est, haec quidem non amplius audientium animis
ita inhaerere posse, ut *τοιαῦθ' ἐλέσθαι* nulla alia re apposita illuc
referri possint. Hinc transpositione opus iudico, qua orationis ordo
constituatur hic: Primum monet dea Furias, siquidem vetustiores eoque
sapientiores sint, ob id ipsum ne prudentiam sibi quoque a Jove da-
tam despiciant, hancque deinceps eo explicat modo, quo bis jam in
praecedentibus fecerat, primum, ut preces adhibeat, quibus a malis
Atticae inferendis Furias sevocet, deinde vero, ut honores ei, si-
quidem obsequiosae esse velit, ab Atheniensibus habendos promittat.

His ita positis servatur eadem, quae in utraque oratione praegressa dispositionis ratio, et jam commode epilogum addere potuit τοιαῦθ' ἐλέσθαι. Iuvabit autem totum locum adscribere, qualem cum constituimus:

Ὅργας ξυνοίσω σοι· γεραιτέρα γὰρ εἶ.
 Καὶ τῷγε μὲν σὺ καὶ ἐμοῦ σοφωτέρα,
 Φρονεῖν δὲ καὶ μοι Ζεὺς ἔδωκεν οὐ κακῶς.
 Σὺ δ' ἐν τόποισι τοῖς ἐμοῖσι μὴ βάλης
 Μηδ' αἵματηράς θηγάνας, σπλάγχνων βλάβας
 Νέων, αἰόνοις ἐμμανῆς θυμώμασι,
 Μηδ' ἐξελοῦς ὥς καρδίαν ἀλεκτόρων
 Ἐν τοῖς ἐμοῖς ἀστοῖσιν ἰδρύσης Ἄρη
 Ἐμφύλιόν τε καὶ πρὸς ἀλλήλους θρασύν.
 Θυραῖος ἔσται πόλεμος, οὐ μόλις παρὼν,
 Ἐν ᾧ τις ἔστω δεινὸς εὐκλείας ἔρως.
 Ἐνοικίου δ' ὄρνιθος οὐ λέγω μάχην.
 Ὑμεῖς δ' ἐς ἀλλόφυλον ἐλθοῦσαι χθόνα
 Γῆς τῆςδ' ἐρασθήσεσθε. προὔννεπ' αὖτε.
 Οὐπιρρέων γὰρ τιμωτέρος χρόνος
 Ἔσται πόλιν τοῖςδε· καὶ σὺ τιμάν
 Ἐδραν ἔχουσα πρὸς δόμοις Ἐρεχθέως
 Τεύξει παρ' ἀνδρῶν καὶ γυναικείων στόλων,
 Ὅσων παρ' ἄλλων οὔ ποτ' ἂν σχέθοις βροτῶν.
 Τοιαῦθ' ἐλέσθαι σοι πάρεστιν ἐξ ἐμοῦ,
 Εὖ δρῶσαν, εὖ πάσχουσαν, εὖ τιμωμένην,
 Χώρας μετασχεῖν τῆςδε θεοφιλεστάτης.

Non opus, quod moneam, haec quoque, quae praedicat: Ὑμεῖς δ' ἐς . . . ἐρασθήσεσθε nunc habere, quo nitantur, ea nimirum, quae de magno illo bello et de Atheniensium praeclaro gloriae in illis pugnis studio cecinit. Ex his enim futura Atheniensium magnitudo orietur, quae desiderium Atticae terrae movere in postero aevo Furiis debeat.